

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• ויקהל •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד | בזכות האחדות פועלים
עת רצון לישועה וגאולה
מילתא דפליאה - מילתא חדת'א

יב | תמים תהיה
נצרון אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יז | השפעת השבת היא
על ידי עניין התשובה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

מתגמי אורייתא | השפעתה המרובה של שבת פרשת ויקהל שקלים | מעשה בהרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א

אמונת ישראל | דברי המדרש תנחומא

מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים | עבודת האדם היא להפיר בעצמו את רחוקו מה' ועם כל זאת לדעת שהשפעתו יתברך בכל העולמות בשנה

תורת אבות | על ידי זכרון התמריות זוכים לעשות בית קבול לאור העליון

שם משמואל | הדייק בלשון הפסוק

פתוחי חותם | צריך להזהר בתפלת המנוחה שבנה נפרת יראת ה' ואתו

פתוחי חותם | הקדוש ברוך הוא מברך את העבדים אותו ומסתפקים במועט בפת עין | באור מחדש שהתגלה לבעל הבת עין זיע"א בעת קדשת פת

בית ישראל | חדש אדר כנגד יוסף הצדיק

ספר השיחות | חדש אדר בריא מזליה' כיצד מתאים עם 'אין מזל לישראל' ד

אור החיים | רק המביא תרומתו בנדיבות הלב פועל בפיחנה הנעלמת

תולדות אהרן | כשלומו ומקום המצוות בדחילו ורחימו נעשה מזל תכשיטין בשמים

דברי אמת | הרופא שיתקבלו תפלותיו יתפלל על כך בר"ח אדר

צמח צדיק | 'אדר' ראשי תבות ר'עוא ד'רעיון אישתכח

צמח דוד | מזל אדר 'דגים' - ר"ת י"ג מכילין דר'חמי

עבודת ישראל | הארת הפורים מתחילה בראש חדש ומתבטלת ב"א לחדש דברי יחזקאל שרגא | בכל רגע ורגע מתחלת החדש יש להגביר השמחה עוד ועוד

אמרי קדוש | הטעם שמרבים בשמחה כבר מתחלת החדש

שפתי צדיק | בכל חדש אדר מתעורר בשמים תשוקה לעם ישראל

אור ישראל | בחדש אדר יש להזהר מאד בשמירת המחשבה

תשואות חן | אדר שני למעלה מהמזל

בני יששכר | אין כפופים שולטים בנוול באדר שני:

עקדת יצחק | ההתאספות מטהרת כמקנה

תורת שמעון | בשבת הזמן מכשר להיות באחדות

בית יעקב | כאשר עולה על לב האדם לעשות איזה מצוה או דבר טוב תקף ומיד יעשה

לעם אלימלך | אין להשקיע את הראש בעשיית המלאכה

מאור ושמש | הצדיק העובד ה' באמת נאספים אליו הבריות לשמע ממנו דרך

העבודה ולהתעורר

מאור ושמש | עקר השפעת הקדשה ע"י הצדיק היא בשבת

דודאים בשדה | על ידי תפלה ככונה במשך ימי השבוע מרגישים הארה בשבת

ישמח ישראל | כל אחד זוכה להרגיש קדשת השבת

שם משמואל | בזמנים מקדשים יש להשמר לא להשתמש עם האהבה לדברים חיצוניים

אמת ליעקב | בכל פרשה מארבע פרשיות מאיר אות אחת משם ה'

ספר הזכות | הבטחה שמשנה רבנו זוקף ראשון של ישראל

אוצרות גאוני הדורות

פני מבין | הכנוס טוב רק לצדיקים

ויאמר שאול | הקהלת בני ישראל ללמדם שהמדרג הוא ושות הרבים

תולדות נח | מחשבה טובה כמעשה

בית אהרן | נשתלחה ברכה כמעשה הידים כפי נדבת הלב

משנת רבי אליעזר | המלאכה שהוכנה למשכן נאסרה בהנאה והובאה למשה על מנת לנגוה

אור החיים | מצות למוד תורה ברכים בשבת

כסא דוד | שמירת השבת בקום עשה בלמוד התורה / סהרת הלמוד כמקנה שפתי כהן | על ידי למוד התורה בשבת נעשית המלאכה בימי החל מאליה

כסא דוד | השראת השכינה על ידי למוד התורה

שבט מוסר | כח למוד תורה בשבת זוכה לנשמה יתרה ולהשפיל יותר בתורה

זרע ברך | זוכה לקדשה יתרה ולשכר רוחני בעולם הבא

בן איש חי | הלמוד תורה בשבת פועל בעליונים אלה פעמים יותר מהלמוד בימי החל

בן איש חיל | על ידי עסק התורה בשבת זוכה לשפע פרנסה

תורת הבית | פתוי היצר הרע שיעסק האדם בשבת בקריאת עתונים ובשיחות מרעים מלעסק בתורה

בית נפתלי | רמז אכילת דגים בשבת להשתוקק לשמע מאחרים דברי תורה מעשי צדיקים

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת ויקהל

מהות 'שבת פרשת ויקהל' ו'שבת פרשת שקלים'

פתגמי אורייתא

רבי מרדכי ישכר בער מפייטסבורג זיע"א

השפעתה המרובה של שבת פרשת ויקהל שקלים | מעשה בהרה"ק רבי מרדכי מנרבורנא זיע"א

הנה כבוד קדשת אבי אדוני ו'ל היה נוהג לבאר 'מהות השבת' המרמזת בפרשת השבוע, ואפשר לומר במהות השבת השניכא לפרשתנו פרשת ויקהל ושבת שקלים. בהקדם עובדא דהיה אצל זקני הרב הקדוש הרב רבי מרדכי מנרבורנא זיע"א.

דבאו אליו אנשי עיר אחת בבקשת ברכה וישועה עבור כף שפרנסתם מועטת ואין להם די מחיתם, ענה להם זקני שיעשו תשובה ואז על ידי התשובה יהיה להם פרנסה בהרחבה, והביא להם בדרך מליצה ראיה מן התורה מפרשתנו 'פרשת שקלים'.

ראיה מפרשת שקלים שעל ידי תשובה משפע שפע בהרחבה

דהנה איתא בחז"ל (במד"ר יב א) על הפסוק 'זה יתנו' אמר רבי מאיר נטל הקדוש ברוך הוא כמין מטבע של אש מתחת פסא הכבוד והראה לו למשה, זה יתנו - כזה יתנו.

חזינו מהכא, דמתחת לכסא הכבוד ישנם מטבעות, והנה הלא איתא בחז"ל

(יומא פ"ו ה"א) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, וממילא כשתעשו תשובה הלא תגיעו לכסא הכבוד, וכשכבר תגיעו לכסא הכבוד כבר תוכלו לקחת מהמטבעות הנמצאים שם.

השפעת השבת היא על ידי ענין התשובה שמגיעת עד כסא הכבוד

והנה 'שבת' היא גם זמן של תשובה, וכדאיתא בספרים הקדושים ורמזו זאת בשמא שבת ב'ו תשוב, וממילא אפשר לומר דגם מהאי טעמא יש לשבת כח להשפיע שפע פרנסה לכל ימי השבוע.

וכמו שאיתא בזהר הקדוש שאנו אומרים קדם הקדוש - מנייה מתברכין כל שיאתא יומין, משום דעל ידי התשובה שעושים בשבת אנו מגיעים עד כסא הכבוד ששם כבר ישנם כל ההשפעות טובות.

אם כלם היו עושים 'יד אחת' היו מגיעים עד כסא הכבוד

והנה ישנה אימרא השגורה בפי העולם, דאם כלם היו עושים 'יד אחת', היו מגיעים עד כסא הכבוד. וממילא אפשר לומר דלפי העובדא הנ"ל שאמר להם הרב הקדוש רבי מרדכי מנרבורנא זיע"א דכשיגיעו לכסא הכבוד יוכלו לקחת מהמטבעות הנמצאים שם, כמו כן על ידי אחדות יכולים לזכות לפרנסה, דהלא אם יגיעו לכסא הכבוד על ידי שיעשו יד אחת, גם כן יוכלו לקחת מהמטבעות הנמצאים שם.

ענין השקלים גורמים השפעה מצד עצמם ובגוף הענין של השקלים אפשר לומר דהם מתמת עצמם גם כן יכולים להשפיע שפע טוב לכלל ישראל. דהנה הלא משקלים אלו היו מקריבים קרבנות, ומהם לקחו לבגדו המושכן ויבדק הבית, ממילא על ידי כך גרמו נחת רוח כלפי מעלה, ועל הא איתא בזהר הקדוש (ח"ג ע"ג) ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים.

והנה כבר בארנו במקום אחר, דעל ידי זה שישראל מפרנסין כלפי מעלה, גורמין הם בכך שיתנהגו עצמם מדה כנגד מדה וגם הקדוש ברוך הוא מפרנס אותנו, ומשפיע עלינו שפע טובה וברכה מרבה, והשפעה זו היא מן הדין מטעם 'מדה כנגד מדה', ולא מצד מדת הרחמים בלבד.

ונמצא שהשקלים עצמם גם כן גורמים שישפיע עלינו פרנסה, דעל ידי עבודת הקרבנות והמושכן גורמים אנו שהקדוש ברוך הוא ישפיע עלינו מדה כנגד מדה וכמו שנתבאר.

וממילא נמצא דשלש מארעות אלו, הינו 'שבת' ו'פרשת שקלים' ו'פרשת ויקהל' יש להם שיכות ההדדי, דשלשתם משפיעים השפעות טובות לכלל ישראל, השבת קדש גופא' שהיא זמן תשובה, ו'פרשת ויקהל' שהיא ענין האחדות, ו'פרשת שקלים' כמו שנתבאר דעל ידי שאנו מפרנסין כלפי מעלה, מדה כנגד מדה גם מפרנסין אותנו (תשס"א):

פרשת ויקהל

בה צרכיו

יובן על פי דברי חכמינו ו'ל בשבת (יב:) שאין לו לאדם לשאל צרכיו בתפלה בשבת, אשר כפי זה יש להבין למה תקנו הראשונים ו'ל הרבה שירות ותשבחות על יום השבת במקום שאמרו לקצור אף בתפלה בשביל ענג היום.

ב' בחינות בתפלה

אך הענין, פי בתפלה יש ב' בחינות. אחד הוא כמו האדם שיש לו איזה צער רחמנא לצלן, הוא מבקש את חברו לחלצהו ממצר, ואם חברו זה אינו בעוורו, אז יגדל צערו עוד יותר. תפלה כזו תועלתה היא אם תעשה פרי, כמו סמי מרפא, יקרים המה אם החולה יתרפא על ידיהם.

ויקהל משה (לה א)

אמונת ישראל

רבי ישראל מגורדזיסק זיע"א

דברי המדרש תחומא

ויקהל משה. בתחומא: אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אם אתם נקהלים בכל שבת ושבת בכתי גנסינות ובכתי מדרשות וקורין בתורה ובנביאים מעלה אני עליכם כאלו המלכתם אותי בעולמי, שכן ישעיה הנביא מפרש ואתם עדי נאם ה' ונאני אל' (ישעיה מג יב), אתם מעידים עלי שאני אלוה בעולם, עד כאן.

תמיהה מדוע מרכיב בשירות ותשבחות בשבת קדש אף שאין להאריך לשאל

בחינה ב' בתפלה הוא, אם ילד קטן ירגיש איזה מכאוב רחמנא לצלן, והוא בוכה לפני אביו ואביו מחבקו ומנשקו ברגשי אהבה, ובזה נותן מרגוע לנפשו ומשכך בזה מכאובו, ומצינו בחזקיה המלך שרפא חולים רק בדבורו בראותם שהמלך בכבודו ובעצמו משתתף בצערם ומתפלל עליהם.

וכן הוא בתפלת אדם למקום, שיש תפלה שאדם מתפלל לפני יוצרו שיעזרהו בצרכיו השונים הנחוצים לו, ואם התפלה לא הועילה לו לעזור, אז יפל מדעתו בראותו שהשפיק שיחו בנפשו, וזה נקרא עיון תפלה.

עקר התפלה דבקות ואהבה | תפלה במדרגה זו מביאה את האדם לבטול והרגשה שאין חסר לו מאומה

אך עקר התפלה הוא שבעת שאדם השלם משפיע שיחו לפני המקום, יתקשר אז בעבודות אהבה כגון לאביו, ואהבתו הזאת תביאהו לבטל את עצמו בבטול גמור ובדבקות האמתי, ואז לא יחסר לו מאומה, פי יתנה מאור פני מלך חיים, ותפלה כזו היא בעצמותה טובה, וכן פרש הרמב"ם ו"ל בספר המדע בתחלתו, עין שם.

מכח התענוג והדבקות הרוחני בשבת מרגיש האדם שאין חסר לו מאומה

ובזה יובן מה שתקנו ו"ל שלא להתפלל תפלת י"ח בשבת, שלא לשאל צרכיו ביום קדוש זה, פי קדשת שבת היא סגולה נפלאה, וכחה חזק לבוא על ידה למדרגה העליונה הנ"ל ולהנות מאור אין סוף ברוך הוא, ואז לא יחסר לאדם כלום, כמו הבה היושב בפלסטין המלך שאינו דואג כלום על צרכיו ההכרחיים, ולכן הוסיפו עוד שירות ותשבחות בשבת, שיגיע האדם לדבק עצמו בשרש הקדשה, וזהו עקר ענג שבת שישבעו ויתענגו מטובו.

באור מאמר 'כל המענג את השבת נותנין לו כל משאלות לבו'

זה שאמרו ו"ל (שבת קיח:), כל המענג את השבת נותנין לו כל משאלות לבו שנאמר 'והתענג על ה' ויתן לך משאלת לבך' (תהלים לו ד), שאם מתענג על ה' יתברך ענג רוחני, אז כל משאלות לבו נתונים לו שהוא לא ישתוקק כלל לדברים אחרים, והוא עשיר השמח בחלקו.

באור דברי המדרש 'עשו בשבת קהלות ללמד תורה' על פי הנ"ל

וזהו ענין המדרש 'עשו בשבת קהלות ללמד תורה', ועל ידי זה יפתח לכם שערי העיון, פי על ידי התורה יתבונן בחכמת היוצר ובהנהגתו בכל היצורים, אשר מן הנמלה השפלה עד גלגלי השמים, הם מסורים תחת יד ממשלתו והשגחתו, ומזה נבוא לבחינת אהבה, ויחזק לו חלק בין שלומי אמוני ישראל אשר בכחם ממליכים את הקדוש ברוך הוא ומעידים בשמירת שבת שהוא המושל היחידי בכל העולמות, והבין:

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת (לה ה)

מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א עבודת האדם היא להכיר בעצמו את

רחוקו מה' ועם כל זאת לרעת שהשפעתו יתברך בכל העולמות בשנה

קחו מאתכם תרומה לה', רצה לומר שקל אחד ואחד מישראל יכול לקח ממנו התרומה בלי שום מניעה.

כל נדיב לבו, כידוע שהשם יתברך נקרא לבו, כמו שנאמר 'צור לבב' (תהלים

עג כו), מפני שהוא חיות כל הנמצאים. ופרושו שירצה שהשם יתברך יהיה לבו להשפיע לו חיות, ואין רצונו בשום אופן לקבל חיות מזולתו, כמו אמות העולם שמקבלים חיותם מתאנות וגשמיות כסף וזהב, מפני שסוברים רם על כל גוים ה' (שם קיג ד), אשר לזה הם ממשיכים להם חיות על ידי כוכבים ומזלות. ועל זה אמרו (ע"ז ח) ישראל שבחוץ לארץ עובדי עבודה זרה בטורה הם.

רק כי אף שמבקש מהשם יתברך תאוותו ופרנסתו, כמו שאיתא בזהר (תיקוני' תיקון ו כא ע"ב) צווחין ככלבין הב לנא חיי הב לנא מזוני, וזהו 'עובדי עבודה זרה בטורה', פי רצונו מה שאמות העולם רוצים, רק שהוא בטורה כנ"ל שאינו ממשיך מזולתו חס ושלום.

אבל ישראל הם בחינת 'ארוממך אלוקי' (תהלים קמה א), רצה לומר אף שידע ומכיר אני שרחוק אני מה' והוא רם ונשא ממני, עם כל זה 'אלקי' אתה משפיע חיות בקרבי.

כידוע המשל מרו"ל (ברכות י. מדרש תהלים קג ד) מה הנשמה ממלא את כל הגוף אף הקדוש ברוך הוא ממלא את כל העולם, וידוע פי במלוי הנשמה את הגוף אין חלוק בין התפשטות הנשמה בראש להתפשטותה בעקבים, פי אינה בעלת מקרי הגוף לקבל שנויים, רק החלוק הוא מהמקבלים, אשר לכן כלי הראש מקבלים חכמה ודעת לא כן העקבים.

וכמו כן בחינת מלא כל עלמין כתיב 'אני ה' לא שנית' (מלאכי ג ו), הוא שנה בכל העולמות, רק שהשנוי הוא מהמקבלים, אשר לכן בעולמות העליונים התגלות אלקותו יתברך נראה יותר מבתחתונים.

אבל באמת אצלו יתברך הכל שנה מעלה ומטה, ואפלו חיות האמות שהם הקלפות, הוא מאתו יתברך.

כי מבשרי אהיה, ניקת הצפרנים הוא מהדעת, כנראה שבבהמה אין גדלין הצפרנים מפני שאין לה דעת, ועם כל זה גבול יש לה שאף שחוחכים אותם אינו מרגיש הגוף שום כאב מפני שהוא מותרות. אבל מה שעל הבשר מרגיש הכאב אם חוחכים אותו.

כמו כן חיות האדם אשר השם יתברך משפיע לו חיות כדי צרכו ופרנסתו בגשמיות, הכל הוא מרצון העליון ברוך הוא, והוא בחינת צפרנים שעל הבשר, כמו שאיתא בעין חיים (שער פרצופי זו"ן פ"ב שער החשמל פ"א) 'שלבוישי אדם הראשון היו צפרנים מבחינת מלח דתבונה, אבל המותר יחרים, ההשפדלות וההרציות שעושה בפרנסתו כמו שאמות העולם עושין, וזהו בחינת צפרנים שלא כנגד הבשר וכו'.

באור מאמר חז"ל ג' מדות בצפרנים על דרך הפנימיות והעבודה

וזהו מאמרם ו"ל (גדה יז) ג' מדות בצפרנים שורפן חסיד קוברן וכו', הגם פי הפשוט כפשוטו והדין דין אמת, אבל הנה ידוע פי זאת התורה וירדתה והשתלשלותם מעולם אל עולם עד שנתלבשה בפשטיות וגשמיות.

ובהפשט מגשמיות הענינים נאמר, פי בחינת הצפרנים – שהוא בחינת תאוות המותרות – 'שורפן' חסיד, שהוא מדרגת צדיק טוב לו שהוא מואס ברע לגמרי.

אבל הצדיק שאינו גמור, הוא בחינת 'קוברן', שיש אצלו מעט מזעיר רע אף שהוא קוברו שלא יעשה אצלו רשם כלל להתגלות הפעלה חס ושלום.

וזהו 'והתקדש' (ויקרא יא מד) אלו מים ראשונים (ברכות גג:), שמדבר בחינת קוברן, וזהו 'והתקדש' שפעשו עצמיתם, אף שאינם מבידל מהסטרך אחר לגמרי.

וזהו 'ארוממך אלוקי כו', אדרבה כבאן יש התגלות יותר, מפני שאין מלך בלא 'עם' (רבינו בחיי בראשית לח ל), מלשון עוממות, שבכל מקום שיש עם יש התגלות האלקות יותר, ואברכה שמך לעולם ועד, פי כל מקום שפתוב 'לעולם ועד' רצה לומר עד עולם.

והא שלא נכתב 'עד עולם', רצונו שאפלו מה שאינו מכנה בשם עולם, רק בשם חשך, פי באמת אינו שום דבר רק אפיסת האור, וכאשר מכניסין האור אזי ממילא נדחית כבטול חשך מפני אור, ורצה לומר שקל המניעות שנתראה לאדם, באמת אין שום דבר רק אפיסת האור, וכאשר מכניסין האור אזי ממילא נדחית מפני אור אחרותו יתברך.

כללא דמילתא, זה עבודת כל האדם שיהיה מפיר את מקומו איך שהוא בעצמו רחוק מה' בכל דרכיו אבל מצדו יתברך שנה בכל העולמות שהוא בחינת ארוממך אלקי כו'.

באור 'יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת'

וזהו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת. כי הנה כתיב 'לכפר על נפשתיכם' (שמות ל טו), כי יש ב' נפשות, נפש האלקית ונפש החינית, ובודאי על נפש האלקית אין שני לשון מלך, כי אין יכול למלך על עצמו, אכן נפש החינית שהוא בחינת עם יכול להיות בחינת מלך.

ולכן הפשוטי עם יעלו על ידי בחינת זהב, שהוא הגשמי שיעלה חיותו מנפש החינית מה שעל ידי זה היה מחיה נפשו החינית.

והבעלי תורה יעלו גם כן בחינת זהב, כי רב התורה הוא בגשמיים גם כן, אך ישירא שיהיה עקר הלמוד לשם ה' ולא לעצמו, כי כאשר ימשיך לגרמיה שהוא בחינת מותרות שהוא בחינת הצפרנים, נקרא ויפזו ורעי דרו' (בראשית מט כד), שיצא הדע מצפרני דרו' (סוטה לו:), רצה לומר המשכת הרצון העליון שהוא הדברי תורה לגרמיה שהוא בחינת הצפרנים. וזה תקנו עשרה הרוגי מלוכה (ראה תיקון תיקון סט קי ע"א) שלא יהיה בחינה זו מצויה בישראל. וזהו מה שאמרו רז"ל (סנהדרין ח:), שפאשר קטרגו המלאכים על בריאת האדם הושיט אצבעו קטנה ביניהם ושרפם, באורו שהושיט ביניהם הקטן שבישראל ונתבטלו המלאכים לגמרי (עמ' סח):

ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה (לה ל)

תורת אבות

רבי אברהם מסלונים זיע"א על ידי זכור החמירות זוכים לעשות בית קבול לאור העליון

כן אורי פרוש שזה שהשפיע לו הקדוש ברוך הוא האור בבחינת באורך נראה אור' (תהלים לו ט), היה על ידי בן חור, לשון חור ונקב. שפאשר רוצים לעשות כלי ובית קבול לקבל השפע, עושים תחלה חר. והינו שעשה כל כף הרבה הננות לזכר החמר ולעשותו בית קבול לקבל אור ודעת עליון:

מלא אתם חכמת לב לעשות כל מלאכת חרש וחשב ורקם בתכלת ובארנמן בתולעת השני ובשש וארג עשי כל מלאכה וחשבי מחשבת, ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה לדעת לעשת את כל מלאכת עבדת הקדש

לכל אשר צוה ה' (לה לה-לו א)

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א הדיוק בלשון הפסוק אתם חכמת לב לעשות כל מלאכת וגו' עשי כל מלאכה וחשבי מחשבת, ועשה בצלאל וגו'. ולקאורה האי יעשה מיתר, עין במקרא.

ונראה לפרש, דהנה עשה הוא לשון עבר אלא שהנאו שבראשו מהפכו להבא, ולמה לא כתב יעשהו לשון להבא לגמרי.

כיון שנמרו בלבם לעשות נחשב להם כאילו כבר עשו

ונראה שפא לרמו, שמאחר שנתמלאו חכמה וכו' וגמרו בלבם לעשות, חשוב כאלו כבר עשו, וזה שעור הכתוב, שיעשו בפעל מה שפכר עשו בכח.

באור מאמר חו"ל 'חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאלו עשה'

ובזה יובן טעם אמרם ז"ל (ברכות ו) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאלו עשה, כי מאחר שגמר בלבו לעשות הרי הוא כאלו כבר עשה, אלא שאם מתעצל ולא עשה הרי חזר בו ומבטל מחשבתו הראשונה, אבל זה שלא חזר בו אלא שנאנס ואין כאן מבטל, הרי הוא כאלו כבר נגמר ונעשה.

למוד נשגב לכל אדם אשר על ידי גמירות הדעת לפעלה טובה נחשב לו כאלו כבר קים ומקבל מכך מיד סיעתא דשמיא עצומה

ומזה למוד לכל איש הבא להתקדש, אל יפל לבו עליו לחשב חשבונות לפי מצבו והלך רוחו שאיננו יכול להוציא מחשבתו לפעל, כי אפלו אי יהיבנא ליה שחשבונו צודק שלפי בחינתו אין בכחו, מכל מקום פאשר יגמר בלבו לעשות נחשב לו כאלו כבר עשה, ומצוה גוררת מצוה הרי ישיג כח חדש מה שלא שער מראש, ובכח ההוא יעשה תיל, ויגענן שאמרו ז"ל ברות כיון שנתנה דעתה להתגיר השנה אותה הכתוב לנעמי, אם כן יתלבש רוח אחרת, ואיננו כלל אותו איש ואתה בחינה שמקדם (שנת תרע"ג):

ויבאו כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש איש איש ממלאכתו אשר המה עשים (לו ד)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

צריך להזהר בתפלת המנחה שכזה נכרת יראת ה' ואהבתו

אפשר לרמו, דאמרו בגמרא (ברכות ו:) לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה. והנה אין יראת ה' נכרת באדם אלא בשעת המנחה, לפי שאדם באותה שעה טרוד בעסקיו, במשאוי ובמתנו ובמלאכתו, ואם מניח חפציו ועוסק בחפציו שמים, בזה נכרת בו יראת ה' ואהבתו, ואם אינו מניח חפציו בשביל חפציו שמים, נכר שעבודת ה' עליו כמשאוי, ולפיכך הזהירו חכמים לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה:

יראי ה' עושים את כל סודותיהם להתפלל מנחה

וזהו פונת הפסוק ויבאו כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש, דהינו, בעת המנחה באו החכמים העשים את כל מלאכת הקדש, דהינו, שדעתם תמיד כי אם כנגד תפלות ה' ועבודתו ומקנים אימתי תבוא עת התפלה שיבאו להתפלל.

והחכמים יראי ה' וחושבי שמו מבטלים עבודתם וכאים לעבודת ה', וזהו ויבאו כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש, היא תפלת ה', ומתיכן באו איש איש ממלאכתו אשר המה עשים, כל אחד בטל מלאכתו שהוא עושה וכא למלאכת הקדש שהיא התפלה.

והנה ויבאו כ"ל החכמים העשים א"ת כ"ל מלאכת הקדש איש, ראשי תבות גימטריא מנחה, לרמו על תפלת המנחה שעליה שפך לומר בטול המלאכה. לכן יהיה אדם זהיר ונרי בתפלת המנחה, דכנה נכרת אהבתו את ה':

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והוטר (לו ו)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הקדוש ברוך הוא מברך את העבדים אותו ומסתפקים במועט

אפשר לרמו, שאם אדם שם עבודת ה' בין עיניו ויודע נאמנה שלא בא לזה העולם כי אם לעשות רצונו ותברך, אז יהיה משאו ומתנו בנחת ועושה כי אם להסתפק בהכרחי, ואינו מבטל שום תפלה וקובע עתים לתורה ומשים בטחונו ברוך הוא במשאוי ובמתנו או במלאכתו יראה בעיניו רב, לפי שכל עקר מגמתו הוא לעשות רצון ה'. ומי שעושה כן, הקדוש ברוך הוא שולח ברכה במעשה

חז"ל הרי אומרים (שבת קנו.) אין מזל לישראל.

לכאורה היה אפשר לתרץ על פי דברי רש"י על אין מזל לישראל - דעל ידי תפלה וזכות משתנה מזלו לטובה. הינו שלבני ישראל יש מזל, אף על ידי פח חזק יותר [תפלה וזכות] וכול מזלם להשתנות לטובה. אבל אין זה באור מספיק בנוגע לחדש אדר, כי בריא מזליה פרושו בפשטות הוא, לא שעל ידי כח שני [תפלה וזכות] משתנה המזל, אלא שהמזל מצד עצמו בחדש אדר הוא בריא.

ויש לומר הבאור בזה: בעצם מצד שרשם למעלה, בני ישראל אינם כלל תחת שליטת המזלות חס ושלום, כמו שנאמר (ירמיה יב) 'אל דרך הגוים אל תלמדו ומאמות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה'.

חדושו של יהודי הוא יותר מזה, שאפילו כפי שיורד למטה פנשמה בגוף בעולם הטבע, וגופו נדמה בחמריותו לגופי אמות העולם (תניא פרק מט), שפנהגים על ידי מזלות, גם כאן הוא במצב דאין מזל לישראל. ומשום כך בכחו - על ידי תפלה וזכות - לשנות את מזלו לטובה. אבל כל זה הוא מצד פח עליון יותר [תפלה וזכות], לא המזל מצד עצמו.

החדוש בחדש אדר הוא יותר מזה: אפילו כפי שהיהודי, יחיד, כאן למטה קשור לענין המזל, ונמצא בעולם בו אית ליה דינא בהדי נכרי [עד שבחדש אב עליו להשתמש מכה פי ריע מזליה] שבחדש אדר דבריא מזליה, מיד בפניסה לחדש [אפילו בלי שום עבודה מצדו] המזל מצד עצמו הוא בריא, עד שאפילו אינו יהודי רואה ומרגיש זאת (תשנ"ב ב עמ' 386).

לשונות של אור

אהבה ויראה

אור החיים

בני חיים בן עטר זיע"א

רק המביא תרומתו בנדיבות הלב פועל בכחינה הנעלמת

ואמר 'כל נדיב לבו', פרוש, העושה דבר מנשיאות הלב, אשר ידכנו לכו לצד התנועעות הרוחנית השוכן בלב בחשק הדבר, יפעיל במשפל נעלם, אבל אם יביא התרומה בלא נדיבות לב אין זה פועל במשפל:

אדר שני

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

חדש אדר כנגד יוסף הצדיק

איתא

בספרים ובשפת אמת, יש י"ב שבטים כנגד י"ב חדשים וי"ב שפעים, וחדש אדר כנגד יוסף הצדיק יסוד העולם והעליתם את עצמתי מזה אתכם (שמות יג ט). להיות נגיעה בעצמת יוסף ולהכנס בתוך האדם בדרך כלל עצמותי תאמרנה ד' מי כמוך כו' (תהלים ל ח).

יסף ה' לי בן אחר רמו לאדר שני | מרבין' בשמחה רמו להוספת חדש לאדר

ולפעמים יש שני אדרים. הוספה יוסף ד' לי בן אחר' (בראשית ל כד). בינה להמשיך 'ולכבו יבין ושב וכו' (ישעיהו י ט). וזה שאיתא (תענית כט) משנכנס אדר מרבין בשמחה. 'מרבין' - תוספת אדר ראשון ואדר שני. ואיתא גם בן בשפת אמת 'משנכנס' שיכנס לתוך האדם כעין 'כל עצמותי תאמרנה'.

תוספת שבת - כחו של יוסף הצדיק - השפעת קדשת השבת על ימות החל

והגיד כבוד קדשת אבי אדוני ו'ל אולי בשם זקני ו'ל, הרמו על תוספת שבת - כחו של יוסף הצדיק, הפונה שבת השבת בצאתו יכול להשפיע על הימים הבאים - אף שהם סגורים יכולים לפתח אותם ולהמשיך מכת קדשת שבת אל ימי החל הבאים.

אדר ראשון הכנה לאדר שני - כעין הכנת חדש אלול לחדש תשרי

ואולי

יש רמו על ענין השני אדרים, כחו של יוסף הצדיק, 'יסף ה' לי בן אחר'. ואיתא בקול שמחה, הבינה תגדל מהמעשה, זה אדר ראשון. להתבונן ולהכין את עצמו על אדר השני, שהדר קבלוה בימי אשורוש (שבת פח).

ומעלת החדש גדול כעין אלול קדם

תשרי, כדאיתא בשפת אמת. ולכן נתן אדר ראשון להתבונן ולהכין את עצמו, דכתיב 'נזכרים ונעשים' (אסתר ט כח), שיקדמה זכירה לעשייה. וזה אדר ראשון הכנה לאדר שני (פרשת תרומה תשכ"ז ד"ה שבת ור"ח):

ספר השיחות

בני מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

חדש אדר בריא מזליה כיצד מתאים עם 'אין מזל לישראל'

על דברי הגמרא שבחדש אדר בריא מזליה של יהודי - נשאלת השאלה,

ידיו ומזמין לו מזונותיו ברוח ולא בצמצום ולא יחסר כל טוב.

וזהו והמלאכה היתה דים, דהינו, המלאכה שעושים בני אדם במה להתפרנס, אם גמרו בדעתם ששום בטול לא יתבטלו מעת התפלה ומעת קביעות תורה הנקראת 'מלאכת שמים', פי אומרים דינו במה שנעבד ונתבטל בזמנים שאינם עת התפלה ולא עת התורה, אם הספיקו לנו מוטב, ואם לאו נסתפק בצמצום, ולא נבטל שום תפלה ולא קביעות תורה. כשיעשו כן, הקדוש ברוך הוא שולח ברכה במעשה ידיהם ויאכלו ויתירו.

ושעור הפסוק כן הוא: והמלאכה היתה דים, דהינו, אם המלאכה שעושים בני אדם במה להתפרנס גמרו בדעתם שהיא דים לכל המלאכה שהיא מלאכת הקדש, שלא יתבטלו משום תפלה ומשום קביעות תורה, אז הקדוש ברוך הוא שולח ברכה במעשה ידיהם ויתפרנסו ברוח ויאכלו וישבעו ויתירו, וזהו והותיר:

שבת מברכים ר"ח אדר ב'

בת עין

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א
באור מחדש שהתגלה לבעל הכת עין זיע"א בעת קדשת כתר

בשבת הסמוכה לאדר אמר בסעודת שחרית, שבעת שאמר קדשת בראשית, אנהירינהו לענין משמא זה הפרוש, על פי מה ששמע מהרב הקסיד הצדיק המפרסם בוצינא קדישא איש אלקים קדוש ואמר לו אב"ד דקהילת קדש בארדיטשב נשמתו בגנוי מרומים זי"ע, שאמר הפרוש בגמרא (ר"ה יא). בניסן נגאלו ובניסן עתידין לגאל, שלא דוקא בניסן, כי יכול להיות הגאלה בחדש אדר, רק שהגאלה תהיה בבחינת ניסן.

ועל פי הקדמתו נראה לי הפרוש הן גאלתי אתכם אחרית כבראשית, פי חדש אדר הוא אחרית לחדשי השנה וחדש ניסן הוא ראשון לחדשי השנה, וזה פרוש הפסוק 'הן גאלתי אתכם אחרית', רצה לומר שאוכל לגאל אתכם בחדש אדר שהוא אחרית לחדשים, כבראשית' רצה לומר בבחינת ניסן שהוא ראשון לחדשים. אמן, בן יהי רצון:

תולדות אהרן

רבי אהרן מז'טומיר זיע"א
 כשלומד ומקום המצוות בדחילו ורחימו
 נעשה מזה תכשיטין בשמים
כשלומד את התורה בדחילו ורחימו
 ועוסק במצוות לשם הכבוד
 ב"ה, וכל מה שעושה אפילו דברים גשמיים,
 הכל עושה בשביל שיהיה להכבוד נחת רוח,
 אזי מכל הדברים נעשה תכשיטין להכבוד
 ב"ה, והיגו תכשיטין כלה, ויש להכבוד מזה
 תענוג גדול (ד"ה א"י ויקהל משה הג):

אדר

דברי אמת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א
 הרוצה שיתקבלו תפלותיו יתפלל על כך
 ב"ה אדר
הרוצה שיתקמו נכסיו - שיקבלו תפלותיו,
 'ישע בהן אדר' - פרוש יתפלל
 על זה בראש חדש אדר.

צמח צדיק

רבי מנחם מנדל מוויז'ניץ זיע"א
 'אדר' ראשי תבות ר'ענא ד'רעין אשתכח
וזה שאמר זקני מוהר"מ זצ"ל (-האשכח
 שלום מקאסוב) כי אדר ר"ת ר'ענא
 ד'רעין אשתכח (לחודש אדר):

צמח דוד

רבי דוד מזאבלטוב זיע"א
 מזל אדר 'דגים' - ר"ת י"ג מכילין ד'רחמי
מזל אדר הוא דגים, וכבר אמרתי כי
 'דגים' ר"ת י"ג מכילין ד'רחמי,
 שהמשיכו אז באדר רחמים גדולים וכו':

עבודת ישראל

רבי ישראל מסוויז'ניץ זיע"א
 הארת הפורים מתחילה בראש חדש
 ומתבהרת ב"א לחדש
מגלה נקראת ב"א ב"ב ב"ג וכו'. פרוש
 שהאור נגלה כל אחד עשר יום,
 מראש חדש עד יום אחד עשר שיוצא
 ככהירות וכו':

דברי יחזקאל שרגא

רבי יחזקאל שרגא מסטרופקוב זיע"א
 ככל רגע ורגע מתחלת החדש יש להגביר
 השמחה עוד ועוד
וזה מרבין בשמחה, כלומר בכל רגע
 שבחדש אדר מרבין ומרבין את
 השמחה וכו', וחוב זה מטל עלינו תקף
 'משנכנס' אדר, דהיגו מן הרגע שנכנס אדר,
 תקף מתחילין להרבות את השמחה ברבוי
 אחר רבוי:

אמרי קדוש

רבי יצחק מאמ"טינוב זיע"א
 הטעם שמרבין בשמחה כבר מתחלת
 החדש
בפורים העבודה הוא להגביר הצורה על
 החמר, וזה אי אפשר לבוא בפעם
 אחת, ולכן משנכנס אדר כבר צריכין להרבות
 השמחה.

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א
 ככל חדש אדר מתעורר בשמים תשוקה
 לעם ישראל
שמעתי מפ"ק זקני מו"ר ז"ל (פעל החדושי
 הרי"ם זיע"א), שבכל חדש אדר
 נתעורר למעלה תשוקה לישראל:

אור ישראל

רבי ישראל מוויז'ניץ זיע"א
 בחדש אדר יש להזהר מאד בשמירת
 המחשבה
בימי אדר צריכין להזהר מאד שמחשבה
 יהיה טהורה וכו', משנכנס אדר
 מרבין בשמחה, 'בשמחה' אותיות 'מחשבה'
 לרמוז על זה:

אדר שני

תשובות חן

רבי גדליה מליניץ זיע"א
 אדר שני למעלה מהמזל
הי"ב חדשים הם נגד י"ב מזלות, וחדש
 העבור הוא למעלה מן המזל:

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א
 אין כשופים שולטים בנולד באדר שני:
כתב רבנו אפרים אין כשופים שולטים
 כמי שנולד באדר שני:

אחדות

עקדת יצחק

רבי יצחק מנחם מאלכסנדר זיע"א
 ההתאספות מטהרת כמקנה
 'ניקהל' בגימטריא 'מקנה', שהקהילה
 וזה התאספות יחד מתוך תורה
 וחסידות מועיל לטהרה כמקנה:

תורת שמעון

רבי שמעון מירוסלאב זיע"א
 בשבת הזמן מכשר להיות באחדות
בשבת צריכים כל ישראל להיות באחדות
 באהבה ונדעות, כי בשבת צריך
 להיות בעיניהם כאלו כל מלאכתם עשויה,
 וממילא נופלת כל התחרות וקנאה (ד"ה או
 יאמר):

זריזות

בית יעקב

רבי יעקב אב"ד אלכסנדר זיע"א
 כאשר עולה על לב האדם לעשות איזה
 מצוה או דבר טוב תכף ומיד יעשנה
שמעתי מהרב החסיד מו' הרב יוסף
 בנזמין מלובלין ז"ל, דרך
 לעבודת השי"ת, להיות זהיר מיד כשעולה
 על לבו לעשות איזה מצוה או איזה מדה
 טובה, או איזה דרך לעבודת השי"ת, 'מהר
 מיד לעשותו, וכן יהיה נשדש ויצמח בלבו
 הדבר טוב שעלה במחשבתו (ד"ה א"י אלה):

מלאכה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליניץ זיע"א
 אין להשקיע את הראש בעשות המלאכה
ששת ימים תעשה מלאכה, פרוש כשתעסוק
 באיזה מלאכה, אל תכניס כל מחשבתך
 במלאכה, רק שתעסק בה דרך עראי והמלאכה
 תעשה מאליה (פרשת אמור ד"ה שור או כשב):

צדיק

מאור ושמשי

רבי קלונימוס סלמן עפ"שטיין זיע"א
הצדיק העובד ה' באמת נאספים אליו
הבריות לשמע ממנו דרך העבודה
ולהתעורר

מצאנו וראינו בכל דור ודור, גם בדורות
הללו, כשיש צדיק בדור שמקדש
עצמו ומזדקק עצמו בכל אופני הקדשה,
ועוסק תמיד בתורה ובתפלה ובמצוות ובמעשים
טובים לשם פעלם לה' לבדו, לזה האיש
נאספים בכל דור ודור אספת חברים הרבה,
לשמע ממנו תורת ה' ועצות טובות לעבודת
הבורא ב"ה ושא"ר ענינים, ולתפלה ג"כ וכו',
וכך היה נהוג בימי התנאים והאמוראים וכו'
(המשך הקטע להלן ערך 'שבת')

שבת

מאור ושמשי

רבי קלונימוס סלמן עפ"שטיין זיע"א
עקר השפעת הקדשה ע"י הצדיק היא
בשבת

ועקר האספה היה בשבת, כי בשבת יש
לצדיק הנה קדשה גדולה והשגות
גדולות בתורה ומוסר, ויכול להורות לעם ה'
דרכי ה' על פי דבורו הקדוש וטוב. ולזה

הצדיק יש לו אספה וקבוץ חברים כמעט
בכל שבת ושבת אנשים וחברים אחרים (ד"ה
ויקהל):

דודאים בשדה

רבי ראובן מז'נובצה זיע"א
על ידי תפלה בכונה במשך ימי השבוע
מרגישים הארה בשבת

אם האדם מתפלל בכונת הלב כימות החל,
ואז כשעולים הניצוצים בערב שבת כא
לו הארה גדולה מקדשת שבת (ד"ה ויקהל הא):

ישומח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א
כל אחר זוכה להרגשת קדשת השבת

ובשבת קדש שופע ומאיר קדשת אור
עליון ללבבות ישראל, וכל אחד
ואחד לפי בחינתו בהדרגות שונות מרגיש
קדשת הש"ק עד למעלה ראש, וזוכה לדעת
אמתו, ונחלק בזכרונו באמת כי הכל היא
מחסרו הגדול ומאמין ברוממות ה' כי הוא
המהנה כל היותו, ונעשה מזה נכנע ושפל
(ד"ה ששת ימים):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

בזמנים מקדשים יש להשמר לא להשתמש
עם האהבה לזכרים חיצוניים
וכזה תוכחת מוסר לכל איש שישמר עצמו
מאד בזמנים המקדשים ובשבת קדש
שבהם נפתח היכל האהבה, שלא ישתמש
לאהבה חיצונית. והבן (משפטים ושלמים תרע"ב):

שבת שקלים

אמת ליעקב

רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א
בכל פרשה מארבע פרשיות מאיר אות
אחת משם ה'

צדיקים אמרו שבארבע פרשיות יכול כל
אחד לראות את עצמו עם הקב"ה,
והענין הוא, כי הארבע פרשיות הם פגוד
ארבע אותיות משמו הגדול ית', ועל ידי
קריאת כל פרשה מאיר ה' לעמת זה אות
אחת משמו ית':

ספר הזכות

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

הכטחה שמושה רבנו זוקף ראשן של
ישראל

הכטחה גדולה יש לנו במדרש (תנחומא
תשא א) שכל שנה כשקורין פרשת
שקלים משה רבנו ע"ה זוקף ראשן של
ישראל:

אוצרות גאוני הדורות

רשות הרבים

היחיד, ואלו בכריתא אחרת מבאר ש'מדבר'
נחשב פרשות הרבים. ומתראת הגמרא,
שבזמן שהיו ישראל במדבר, היה נחשב
כרשות הרבים, ובזמן שאין ישראל במדבר,
נחשב פרשות היחיד. ומבארים התוס' (שם
ד"ה כאן), שרק מקום שמצויים בו שש
מאות אלה איש נחשב רשות הרבים.

ועל פי דברי הגמ', נראה לבאר מה
שנאמר 'ויקהו בני ישראל במדבר
וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת'
(במדבר טו, לב), ולכאורה תמוה, מדוע הצריך
להודיענו שהיו במדבר, הרי דבר ידוע
הוא שבאותו הזמן היו במדבר. ונראה
לבאר, שהנה מבאר בגמ' (שם צו): לדעת
רב יהודה, שחטא המקושש היה שהעביר
את העצים ארבע אמות ברשות הרבים,
ולכך מדגיש הפסוק שמפני שהיו בני
ישראל במדבר באותה שעה, הרי שנחשב
המדבר לרשות הרבים, לכך נענש המקושש,

בגמ' בשבת (ע), שבמעמד זה
שהקהיל משה את בני ישראל,
למדם שלשים ותשע מלאכות שאסורות
בשבת, ופרטי הדינים שבהם. ובמדבר
(ילקוט ש רמז תח) מובא, 'רבוינו בעלי אגדה
אומרים מתחלת התורה עד סופה אין בה
פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת
בלבד, אמר הקב"ה עשה לך קהלות גדולות
וירש לפנייהם ברבים הלכות שבת'.

ויש להבין מדוע אכן רק פרשה זו נאמר
בה 'ויקהל', והצריך משה להקהיל
בה את ישראל, יותר משאר דיני התורה
שבהם לא הקהיל משה את ישראל.

ונראה לבאר, בהקדים את הגמ' בשבת
(ד) שדנה מה נחשב 'רשות הרבים'
בדיני שבת. ומקשה הגמ', שבכריתא אחת
לא נמנה 'מדבר' בין המקומות שנחשבים
רשות הרבים, ומשמע שנחשב כרשות

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר
אלהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשת
אתם (לה א)

פני מבין

רבי נתנאל פריד זצ"ל

הכנוס טוב רק לצדיקים

דהנה אמרו חכמינו ז"ל (סנהדרין עא): כנוס
לצדיקים נאה להם ונאה לעולם,
ופזור לרשעים נאה להם ונאה לעולם, הרי
דכנוס טוב רק לצדיקים, אבל לרשעים
כנוס רע לעולם גם כן, ולכך ויקהל משה
את כל עדת בני ישראל, ויאמר אליהם
דהקהל רק טוב אם יקמו 'אלה הדברים
אשר צוה ה' לעשת אתם'.

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

הקהלת בני ישראל למרם שהמדבר הוא

ה', ועוד פיון שלא אמר במצוה זו אלא ענין שבת איך יצדק לאמר עליו 'תעשו' [וכו.].

ועל פי המדרש (ילקוט) שאמרו כי אמר הקדוש ברוך הוא למשה הקהל קהלות ודרש ברבים כדי שילמדו לדורות הבאים להקהל בכל שבת וכו', ותבאר הפתוב על נכון ויקהל משה וגו' ויאמר אלהם אלה הדברים, פרוש הקהלת העדה ודרשת התורה צוה ה' לעשת אתם.

כסא דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל
שמירת השבת בקום עשה בלמוד התורה / טהרת הלמוד כמקנה

ונחזור לדרך הר' ב"ש בצ"ל, ויקהל משה אמרו ר"ל (ילקוט) ויקהל רמו (תח) הקהל קהלות ברבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות ודרש לפניהם. פי התורה היא שמירת שבת בקום עשה, וזה שכתוב (שמות לא טו) 'ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת', ובשמירת שבת לא שיף עשיה, אלא ללמד תורה ברית עולם, דכשלא יש מקדש אהני שבת ותורה לכפר על עון העגל.

וזה שאמרו ר"ל (פסיקתא זוטרתא ויקהל לה א) תבוא קהלת משה ותכפר על ויקהל העם על אהרן, תבוא אלה הדברים' וכפר על אלה אלהיך, דהשבת מכפר על העגל, ומשום הכי אמר הקהל קהלות ברבים לכפר על ויקהל העם, זהו תרף אמרי קדוש, עין שם בארף.

ורכנו אפרים ז"ל בפרוש כתב יד כתב, 'ויקהל' גימטריא 'מקנה', שדברי תורה מטהרין כמקנה, והארץ לדמות התורה למקנה, עין שם. ואנן מה נענה, שהקב"ה צוה להקהל קהלות לדרש דרשות ודינים לטהרנו כמקנה. (דרוש כד)

שפתי פהן

רבי מרדכי הכהן זצ"ל

על ידי למוד התורה בשבת נעשית המלאכה בימי החל מאליה

ששית ימים תעשה מלאכה וכיום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת (לה ב). ואמר ששית ימים תעשה מלאכה, כלומר מספיק שכל השבוע אתם עוסקים במלאכה ויום שבת יהיה לתלמוד תורה, כמו שאמרו ז"ל (הובא בטור סי' רצ) כשנכנסו ישראל לארץ אמרה תורה עתה יתעסקו איש בכרמו

המלאכה שהוכנה למשכן נאסרה בהנאה והובאה למשה על מנת לנגוה

דקשה בזו הפסוקים דלמה ליה למשה להכריזו 'איש ואשה אל יעשו עוד', דהא העושים במלאכה כבר קבלו עליהם לפני משה 'שלא להביא עוד' באשר שהם עצמם אמרו 'מרבם העם להביא'.

ושמעתי מהמנוח מהר"א זאמשט ז"ל מקרקא, דאיתא בגמרא (ברכות כג:) פלוגתא אי הזמנה מילתא, גבי פיס של תפלין דאסר למיצר ביה זוני, וקאמר הגמרא צר ולא אזמניה ולא צייר וכו'. והנה בפסוק (לה, כה) כתיב 'ויביאו המטות למשה', שמע מינה שכל המלאכה של מטות עשו בבתיהם ואחר כך הביאו לנדבת המשכן.

אם פן מוכנים הפסוקים הנ"ל, דאלו הכריזו איש ואשה אל יביא, הנה משמע אפלו מה שכבר הזמינו והכינו בבתיהם להביא למשכן גם פן אל יביאו ואם פן היו יוצאין אותן מלאכות לחל והיו מועלים בהם להף דעה דאמרינן הזמנה מילתא היא.

אשר בשביל כך הצריך להכריזו בלשון הנה 'איש ואשה אל יעשו עוד', ומזה משמע דעל כל פנים מה שהזמינו בתוך ביתם למלאכת משכן אותו יביאו על כל פנים, ואי קשיא מה יעשה משה עם זה דהרי כבר הנה לו די והותר, באמת שלא יעשה בו שום דבר רק שייגזו אותו כדין המותר בהקדש כדי שלא יבוא לידי מעילה.

• מצוות הפרשה •

מצות למוד תורה בשבת

אור החיים

רבי חיים בן עטר זצ"ל

מצות למוד תורה ברבים בשבת

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשת אתם (לה א). צריך לדעת אמרו אלה הדברים, ובמסקנת שבת (ע"ז) דרש מפאן רבי ט"ל מלאכות, כמנין אלה ל"ו, דברים ב', הדברים ג', הרי ט"ל, וזה דרף דרש.

עוד צריך לדעת למה הצריך לומר 'לעשות אתם' ולא הספיק באמרו 'אשר צוה

אף אלו לא היו ישראל במדבר, לא היה נחשב לרשות הרבים, ולא היה המקושש חייב.

לפי זה יתבאר היטב מדוע דוקא פעת, בזמן שמלמדם הלכות שבת, הקהיל משה את כל ישראל, וזאת כדי שלא יאמרו שאין למדבר דין רשות הרבים לחיב את המעביר בו ארבע אמות, לכן הקהילם, להראות שהם מונים שש מאות אלף, ועל ידי כך יפירו וידעו שיש למדבר דין רשות הרבים בשבת. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וכל חכם לב ככם יבאו ויעשו את כל אשר צוה ה' (לה י)

תולדות נח

רבי נפתלי חיים נוטמאן זצ"ל

מחשבה טובה כמעשה

כי הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה, ולפי זה מי שהוא חכם לב יכול לחשב מחשבות טובות תמיד, ואינו נראה לבני אדם עשיתו, אף על פי כן הבורא ב"ה מצטרפה למעשה, וזה כל חכם לב ככם כלומר במחשבה, יעשה את כל אשר צוה ה'.

וכל אשר נדבה רוחו אתו הכיאו את תרומת ה' למלאכת אהל מועד (לה כא)

בית אהרן

רבי אהרן נייזמאן זצ"ל

נשתלחה ברכה כמעשה הנדים כפי נדבת הלב

ונראה לעניות דעתי שפך פרושו, על פי שפתי השל"ה הקדוש בפרשת תרומה, מה שהיה בלב אנשי נדיבי רוח לתן תרומה, רק שלא היה בידם כי לא השיגה ידם, שלח השי"ת ברכה בזה המלאכה, ונתרבה זה מה שהיה ברצונו להניף תנופה כאלו היה נותן ממש.

ועל פי זה עולה פה הפרוש, וכל אשר נדבה רוחו לתן אף שלא השיגה ידו, אף על פי כן אותו הכיאו כי השי"ת ברוך במעשה ידיהם כנדבה זה ממש.

ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש

(לו ו)

משנת רבי אליעזר

רבי אליעזר טרילנגר זצ"ל

ולכן כתבו המקבילים ו"ל דגדול הפעל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלה פועלים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החל, ולכן מאחר שנעשה בנזן רוחני ועליוני בשבת מן עסק התורה, נאסר בשבת בנזן הגשמי החמרי לגמרי. (פר' שמות, שנה ב)

בן איש חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל
על ידי עסק התורה בשבת זוכה לשפע
פרנסה

אשרי איש שמע לי לשקד על דלתתי יום יום (משלי ח לד). הפננה היא לומר, שאם אומר לאדם שכל יום יום מימי החל יושב ועוסק בתורה בתמידות בלתי הפסק, הנה ידעתי כי יכבד עליו הדבר הרבה ולא יקום, ואולם זאת אבקש מן האדם כי לפחות שיהיה שוקד על דלתתי, הם בתי כנסיות ובתי מדרשות, יום יום רצה לומר ככ"ד שעות של השבת שהם נחשבים כשני ימים, וזהו יען כי הלילה של שבת דינה כיום לענין למוד התורה, כי הגם שבלי החל אין ללמוד תורה שבכתב, אבל בליל שבת יוכל ללמוד כמו היום, גם עוד שאין שליטה לחיצונים, באפן ששפיר יש לכנותה לגבי ליל החל בתאר יום ולא בתאר לילה.

וזה שאמר אשרי איש שמע לי בקבע ובתמידות שתהיה תורתו אגונותו, ואמנם בזאת לא אכבד עליכם לבקש מכם בהכרח, ורק זאת אשאלה שלפחות הוא 'לשקד על דלתתי' ללמוד תורה יום יום, רמז לכ"ד שעות של השבת שהם נחשבים לב' ימים, וזהו יום יום [וכו'].

והנה רז"ל אמרו לא נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא לעסק בהם בתורה, כי על ידי עסק התורה שהם לחם רוחני, בזה כין האדם לעצמו שפע שבביל לחם הגופני ונשפע בימי החל. (ח"ג, דרוש ג לשבת הגדול)

תורת הבית

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל
פתוי היצר הנע שיעסק האדם בשבת
בקריאת עיונים ובשיחות מרעים מלעסק
בתורה

וכן מחיב כל אחד לקבץ לו עת לתורה בכל יום, ואם אפשר לו בחבונה בבית המדרש אשרי לו שמתקדש שם שמים על ידי זה מאד [וכו']. והנה ידוע

שבתות ראשי חדשים [וכו'], עכ"ל. ונראה בכונת מאמר זה, שבא להליץ בעד כל אשר בשם ישראל יבנה, שכל ימי חייו מוציא זמנו לחשב בהקב"ה, כי בהיות האדם כל היום טרוד במזונותיו, מצפה בתכלית הימים שהם הלילות, שהוא פנוי מעסקיו כדי ללמוד וללמד בהן.

ותכלית הלילות מצפה לשבתות, להתלבש בנשמה יתרה לזכות עמה להבין ולהשכיל בתורה ממה שלא יכול להבין בלילות בימי החל, ובפרט שלא נתנו שבתות לישראל אלא לעסק בתורה, והטעם שבהן זוכה לנשמה יתרה, ונתוסף לו חכמה. (פרק מב)

זרע בנה

רבי ברכיה בנה שפיניא זצ"ל
זוכה לקדשה יתרה ולשכר רוחני בעולם
הבא

והיה אפשר לומר דמבאן למדנו כחו של שבת, שהיא משפעת טובה וברכה לכל ימי החל פאשר היא בנקדה במרכו, כידוע שכל ששת ימי המעשה יונקים רב טוב וישפע מן השבת, באפן שכל טובת עולם הזה מגיע מן שמירת שבת, וכמו שאמרו רז"ל (שבת קיט) עשירים שבארץ ישראל הם זוכים בזכות ששומרים את השבת, והינו לרעתי שמענגים עצמן בשבת בתענוגי גשמי במאכל ומשתה, הנה על ידי כן משפיע להם שבת שכר גשמי בעולם הזה בכל ששת ימי המעשה. אכן אם עוסקים בתורה ביום השבת קונים קדשה יתרה בו ביום, וזוכים על ידה גם לשכר עולם הבא רוחני. (פר' עקב, ראשון)

בן איש חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל
הלמוד תורה בשבת פועל בעליונים אלה
פעמים יותר מהלמוד בימי החל

ובזה מוכן הטעם שאמרו רז"ל (ירושלמי שבת פט"ו ה"ג) לא נתנו שבתות לישראל אלא לעסק בהם בתורה, והינו כי ישראל יש בהם כח לבנות בנזן רוחני ועליוני על ידי עסק התורה, ולכך נקראו בנאים וכמו שאמרו רז"ל (ברכות סד) על פסוק (ישעיה נד יג) 'וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך', וזה הבנזן שבונים אותו על ידי עסק התורה הוא נעשה בחלק עולם הבא, ולכן בשבת שהוא מעין עולם הבא כמו שאמרו רז"ל (ברכות נו), צריך להרבות בו בעסק התורה, כי אז יצליחו בו יותר בבנזן הרוחני.

ואיש בשדהו תורה מה תהא עליה, אמר לה הקב"ה, בתי, נתתי להם שבתות וימים טובים שיתעסקו בתורה. ואם תקבלו עליכם לעשות כן, יבוא לכם סיוע אלהי שמלאכתכם נעשית מאליה, שלא תטרחו בה כל כף, וזהו 'תעשה' קרי וכתוב 'תעשה'.

חיוב רבוי הלמוד בשבת יותר מימי המועדים

וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת, וזה יהיה שבתון, יהיה לכם 'שבת' שתענגו אותו, אבל לה יהיה 'שבתון', כפול בלמוד, לא כמו שאמרו רז"ל (פסחים :סו) ביום טוב חציו לכם וחציו לה, לפי שהשבת יותר קדוש הוא מיום טוב, ומהענש תדע, שהעושה מלאכה בשבת בסקילה, וביום טוב חיב מלקות, אם פן לנה אמר 'שבתון'.

כסא דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל
השראת השכינה על ידי למוד התורה

בכל משבתכם ביום השבת ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' לאמר קחו מאתכם תרומה לה' כל גדיב לבו וביאה את תרומת ה' (לה ג-ה). 'השבת ויאמר', כתב רבנו בעל הטורים ראשי תבות וסופי תבות תורה, שעקר התורה בשבת.

ואפשר לומר זה הדבר אשר צוה ה' לאמר, 'דבר' הוא תורה כמו שאמרו רז"ל על פסוק (תהלים קה ח) 'דבר צוה לאלה דור', אשר צוה ה' לאמר צוה לאמר בשבת, וכמו שאמרו רז"ל שאמרה תורה בכניסת ישראל לארץ ישראל, למחר מתעסקים ומי ילמד תורה, ויהשיבה ה' נתתי להם יום השבת שיעסקו בתורה, וזה שכתוב סמוך לפרשת שבת זה הדבר תורה, אשר צוה ה' לאמר לדבר בתורה, ועל ידי זה תזכו להשראת שכינה וליחדה עם דורה, וזה שכתוב קחו מאתכם תרומה לה' ליחדה, כל גדיב לבו וביאה את תרומת ה' שהיא השכינה כמו שכתב בזה הקדוש. (דרוש יא)

שבת מוסר

רבי אליהו הכהן זצ"ל
כח למוד תורה בשבת זוכה לנשמה
יתרה ולהשכיל יותר בתורה

אשר אני מבין בזה מאמר מחדש, מצאתיהו בספר ברית אברהם הביאו ממדרש, וזה לשונו: תכלית הימים הלילות, תכלית הלילות שבתות, תכלית

אחת מלמעלה מקבלין אותה בצמאון כמו שלא טעמו טעם מים מימיהן, כך הן ישראל גדלין במים בתורה, פיון שהן שומעין דבר חדש מן התורה הן מקבלין אותו בצמאון כמו שלא שמעו דבר תורה מימיהן.

מכאן נראה לתן טעם למה שנוהגין לאכל דגים בשבת, דהנה שבת הוא הזמן למוד תורה לכל כמו שכתוב וינקלה משה, ועין בילקוט שם שמצוה להקהיל בשבת וללמד, דשעת מנוחה הוא לכל ואינו עוסק במשא ומתן, ואם שידמה בעיניו שמה שנאמרו בבית המדרש הוא דברים ישנים, נמשלו לדגים שמשותקים לטעם טעם חדש, אף שיש בתוכו מלא תורה הם משותקים לשמע מאחרים, וירמוז זה אוכלין דגים בשבת להעירם.

התמימים, שהיצר שמטריד האדם כל ימי החל בעיניו גופו בלי להניח כלל מעט זמן לתורה, אינו מניח לו אף יום השבת לזכות לנשמתו, וממציא לו עבודה לבלות זמן הקדוש בהכל בחבורות מרעות או בקריאת מכתבי עתים וכדומה, בין פה וכה נשאר ריק מתורה הן בשבת הן בחל, אוי ואבוי שהגיענו למדרגה שפלה כזאת. (מאמר עת לעשות)

בית נפתלי

רבי נפתלי שוורץ זצ"ל

רמז אכילת דגים בשבת להשתוקק לשמע מאחרים דברי תורה

וידגו לרב בקרב הארץ (בראשית מח טו). במדרש רבה (בראשית צו ג): מה דגים הללו גדלין במים, פיון שיוודת טפה

שיש על זה כתובים רבים ומאמרים מפרשים בדברי חז"ל מגדל החיוב בכל זה, ומן הנחת רוח העולה למעלה לפני השם ותפארה על ידי זה, ואין פאן מקום להאריך.

אבל זאת עלינו לדעת כי החיוב הוא בזה היום גדול יותר מלפנים, כי הוא עת לעשות לה' וכנ"ל, ובפרט בשבת קדש שהוא יום קדוש מיחד לתורה ועבודה, וכמו שבאר רבנו בחיי הפסוק (שמות כ ט) 'ששת ימים תעבד' להקב"ה 'ועשית גם מלאכתך', אבל ביום השביעי רק 'לה'. וכן אמור במדרש שנתן הקב"ה את השבת לבן זוג לתורתו, על פן מחיב כל איש ישראל להתאמץ בכל נפשו שיבילה יום הקדוש הזה בתורה ועבודה.

ובעונותינו הרבים ראינו רפיון בדבר הגדול הזה אף אצל

מעשי צדיקים

השקעתו הגדולה ולכסות את חביות המלט השיכות לו שלא יזקו במטר, רק למחרת נודע מה שקרה, חברת סולל בונה שלחה פועלים לכסות את חביות המלט שלה, אף בחשכת הלילה הגיעו הפועלים בטעות לאתר הבניה שלו וכסו את חביותיו במקום לכסות את החביות של סולל בונה, כך נצל רכושו. (ונכתב בספר)

וביום השביעי יהיה לכם מדש וגו' לא תבערו אש בכל משבתכם ביום השבת (לה ב - ג)

באזני תלמידיו אמר רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, כי עלה בידו למצא עצה כיצד להנצל מאש הפעס והמחלקת המתלקחת בחוצות, ואף הטעים זאת במשל נאה אותו שמע בילדותו.

רוינה הלך עם עדר כבשיו לרעות בשדה, והנה הוא רואה אש מתלקחת מרחוק המתקרבת במהירות גדולה, הרבה יותר ממרוצת הכבשים, תהה הרוינה היאר יצילם, חשב וחשב, עד שעלה במחו רעיון.

לקח מקל ורץ לכוון האש, הבעיר בה את קצה המקל ורץ עמו אל המישור השדה, והדליק שם אש, האש החדשה שהבעיר שרפה והלכה אף היא בכוון הרוח ושרפה את הקוצים, ועל ידי זה נחרר שטח אדמה.

זו לחלל את השבת עבורו.

איש ירא אלקים היה הקבלן, וענה להם בנחרצות, "אינני מוכר את השבת תמורת כל הון שבועולם, וכן אני מזהיר ששום יהודי לא יחלל שבת עבורי, גם לא כדי להציל את כל רכושי שעלול לרדת לטמיון".

גשמים עזים ירדו בליל שבת, כך שברור היה שכל רכושו הגדול נאבד ונפסד, אך יהודי יקר זה ערף את שלחן השבת בפנים מאירות, שר זמירות כרגיל, למד חמש רש"י ועסק באמירת תהלים כמדי שבת, כפיכול מאומה לא קרה ולא יקרה, כפי שאכן הורו חז"ל שבשבת על האדם להרגיש כאלו 'כל מלאכתך עשויה'.

רק בצאת השבת אחר שהבדיל על היין החל לבו נוקפו על ההפסד הגדול באבוד הפמות הגדולה של מלט שעלתה לו בדמים ויגיעה רבה, ועתה ירדה כלה לטמיון, מיד עלה על עגלה ונסע למקום הבניה.

נשהגיע למקום גדה למראה עיניו, כל חביות המלט היו מכסות היטב בקרשים פחים ואבנים כראוי וכיאות, מאומה לא התקלקל, הוא לא האמין למראה עיניו ורצה למשש את הנס בידיו, תחב ידו לתוף המלט, והנה הוא יגבש וטוב לשמוש.

מחשבה עלתה בדעתו, מי יודע, אולי נשלחו מלאכי עליון לשמור על

טטת ימים תעטה מלאכה ובים השביעי יהיה לכם מדש שבת שבתון לה' (לה ב)

בנת העליה הגדולה לארץ הקדש בשנת תש"ח, כאשר תנופת בנית מקומות ישוב חדשים הייתה בעצומה, עסקו כלל שומר תורה ומצוות בבנית שכונה בעיר חדשה, כאשר את השכונה הסמוכה בנתה אותה עת חברת סולל בונה.

העלות הכספית הגבוהה ביותר בענף הבניה באותן שנים, הייתה רכישת המלט, היו זקוקים לקנותו וליבאו מחוץ לארץ, תמורת הון רב. הקבלן הזמין פמות גדולה של מלט, וההזמנה הגיעה ביום ששי בתחלת הקיץ, בתוף חביות מגלות.

אחר הצהרים של אותו יום ששי, כשכל המלט היה מנח באתר הבניה והפועלים כבר חזרו לעיר מגוריהם, יפו, התקדרו השמים בעבים, ובכל רגע היה עלול לרדת גשם זלעפות.

הופיעו הפועלים בבית הקבלן בבילה, והזהירוהו אודות פמות המלט הגדולה הנמצאת בחביות מגלות באתר הבניה, אם ירד גשם והמלט ירטב, הוא יתקלקל לגמרי וההפסד הכספי יהיה אדיר.

אין בררה אחרת, אמרו, אלא שהם יסעו לאתר הבניה עם עגלות טעונות קרשים כדי לכסות את החביות היטב, אף בדיקה מהירה של הזמן שנותר עד שבת, העלתה פי פועליו עתידים בנוסיעה

הוא להביא את תרומת ה' (פניני טפני חיים חורטי' תשכ"ד)

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' (לה ה)

בפרט הפסח, נהגו אדמור"י בעלזא לסובב בעצמם ולקבץ נדבות עבור מעות חטים לפסח כמויבא בהלכה, בעת שחלש הרה"ק **רבי יששכר דב מבעלזא** זיע"א, הוא שלח את נכדיו לאסוף מעות תחתיו.

בהתנדפותם על אחת הדלתות, לא היה בעל הבית בביתו, הוציאה האשה סכום גדול ואמרה, "כסף זה משלי ואני נותנת, כי גם אני רוצה להמנות ולטל חלק במצוה", הפטיר לעמתה אחד השליחים, "זה אינו שלך, הכל של הקב"ה, שנאמר 'לי הכסף ולי הזהב'" (חגי ב ג), והיא לא ענתה.

כשבאו אחר שסיימו את מצותם אל הרבי, ספרו לפניו על כל התרומות שאספו וגם המעשה מאותה אשה נדיבת הלב, והרבי ענה כי עתה התישב בלבו פשוטו של מקרא.

בפרשת ויקהל נאמר, 'קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה', היה קשה לו כמה דקדוקים. בתחלה נאמר 'קחו מאתכם', לשון צווי וחובה, ואחר כך 'כל נדיב לב יביאה' ומשמעותו נדבה. עוד קשה כפל הלשון, תרומה לה' ותרומת ה', פעמים למה לי, וכן צריך להבין מה בין תרומה לה' לתרומת ה'.

אלא אפשר להסביר כי יש הפותח דו ונותן צדקה, וחושב שמשלו הוא נותן, ויש הנותן צדקה כשהוא יודע שמאת ה' הטוב הוא נותן. מחד גיסא, הסובר שהכל של הקב"ה ומה' הוא נותן, לכאורה עדיף טפי, כי נותן הוא ביד רחבה, ומאידך החושב שנותן משלו, עליו להתגבר ולכבש את יצרו המעכבו מלתת צדקה, וזה מזרקה יותר גבוהה.

זה נרמז כן בפסוק, 'קחו מאתכם', הינו מתגברו על מה שאתם חושבים שהנתינה היא 'משלכם', כי באמת גם הנתינה הזאת היא תרומה לה', כשם שהנתינה של נדיב לב היא תרומה לה'.

אבל, בשתי התרומות הכתוב מדבר, תרומה לה', מרמז על הסבור שנותן משלו, ותרומת ה', מרמז על הסבור שנותן מאת הקב"ה, ואף על פי כן, גם הנתינה של אותה אשה נחשבת תרומה לה', כי בזה

והוא נסע אחריו, לבקש רחמים עבור בנו האחרון הנותר בביתו, כאשר הגיע, מצא שרבי חיים לייב נועד עם **רבי אליעזר שולביץ** זצ"ל ואי אפשר להפריעם, והוא התבקש להמתין בחדר החיצוני.

אותה עת המתין במקום גם **רבי אליהו לאפיאן** זצ"ל, והיהודי ספר לרבי אליהו את אשר עבר עליו. למים אמר רבי אליהו, "ראו עד היכן יכול אדם להתדרדר, אף שראה בעליל את עגשו החמור, לא השכיל לחזור בו ולסגור את עסקו בשבת ולהתחנן לפני הרב שימחל לו.

רק כאשר חלה בנו האחרון חזר בו, ואף בשעה שהגיע לבקש את סליחתו של רבי חיים לייב, בשעת ההמתנה עדין רטן וכעס על רבי חיים לייב באמרו, "נתנו לו פה קדוש, והוא מקלל". רבי אליהו הוסיף ואמר כי באמת רבי חיים לייב היה פה קדוש ונקי ולא קללו חלילה, מן השמים תבעו את כבודו. (פני הארי' החי)

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' (לה ה)

יהודי נצרך התהלך מעיר לעיר, וקבץ בעמל רב פרוטה אחר פרוטה, כאשר תחת ידו מכתב המלצה מאחד הגדולים, בדרך בהיותו באכסניה עם אנשי דלא מעלי, נגנב מרשותו המכתב, והוא בא במר נפשו אל הרה"ק **רבי לוי יצחק מברדיטשוב** זיע"א, להתאונן על גורלו.

לשמחתו עלה בידי רבי לוי יצחק למצא את הגנב, ולהוציא את הגזולה מתחת ידו, אך אז נתודע כי בינתיים עשה הרמאי את שלו, והצליח לקבץ בעזרת ההמלצה סכום נכבד ביותר.

תמה הנצרך כיצד יתכן שלו כבעל המכתב האמתי, ההצלחה לא האירה לו פנים ולמרות המכתב לא הגיע לסכומים שיש בהם ממש, ואלו הגנב שהסתובב עם אותה המלצה, הצליח לפתח את כיסי הבעלי בתים שהעניקו לו בעיו יפה.

הרגיעו רבי לוי יצחק, כי מאחר והוא אסף עבור דבר הגון, לאו כל אדם זוכה להפריש תרומתו ולקיים מצוה חשובה כזו, היצר הרע עמד ועכב את כל הרוצה לתן לו, מאידך הלה, אסף ברמאותו ללא כל שטן ומפריע.

זה שנאמר כאן, 'כל נדיב לבו יביאה', כי לא כל הרוצה לטל את השם יבא ויתן, רק מי שהוא נדיב לב, ראוי

כאשר הגיעה האש הראשונה לאותו המקום, כבר לא היה לה במה להתפס ולהמשיך כי האדמה כבר נחרכה מהאש השניה, בכך הציל את עדרו, כי הכבשים נעמדו במקום החרוף.

הנמשל, כאשר מבעיר אדם בקרבו אש קדש שתופסת את כלי מחשבתו, אין מקום לאש זרה לשכן שם. ענין זה רמוז בפסוקים הללו, 'ביום השביעי יהיה לכם קדש', כאשר אש קדש תופסת את כלי המחשבה, על ידי זה יזכה ל'לא תבערו אש', כי לא יהיה מקום לאש זרה לשכן. (להתעין באהבתך)

לא תבערו אש בכל מטבתיכם ביום השבת (לה ג) **בעיר** סטוויסק היה יהודי שומר מצוות שהחזיק לפרנסתו בבית מרזח, הגויים שרגילים היו לקבל את משכרתם השבועית בשבת, נוהגים היו מיד אחר קבלת המשכרת להכנס לבתי המרזח, ולכבזו חלק נכר ממנה בקניית בירה וי"ש.

משראה היהודי כי עקר הפרנסה בעסק צפויה להיות מהמכירה בשבתות, בקש לעשות שתפות עם גוי, להקנות את בית המרזח לגוי שעבד אצלו, במטרה שיתר לו להפעיל את בית המרזח בשבת.

נגש היהודי אל רבה של סטוויסק, **רבי חיים לייב רוטנבורג - מיטיקובסקי** זצ"ל, והתאונן על ההפסד הגדול העשוי להגרם לו, הרב התיר לו לעשות את המכירה, ואף ערך חוזה בינו לבין הגוי.

בשבת נכנס רבי חיים לייב לבית המרזח, והתפלא לראות את היהודי עומד ואומר לגוי מחירו של כל משקה ומראהו היכן נמצאת חבית זו וזו, והודיעו שבאפן כזה אין לחוזה כל תקף ויש בזה חלול שבת.

היהודי לא קבל את דברי הרב, והמשיך לבוא אל בית המרזח בשבת, הרב הגיע למקום עם צבור מתפללים למחות בו, אף הלה עמד בסרובו, כך נשנה הדבר מספר פעמים.

באותו זמן חלה אחד הבנים של היהודי ושבק חיים, אף הלה הקשיח ערפו והמשיך בדרכו גם לאחר שחלה ונפטר עוד בו, ולאחר מכן בו נוסף, רק כאשר חלה הבן האחרון, נכנע והחליט לבקש את סליחת הרב ולסגור את בית המרזח בשבת.

כאשר הגיע לבית הרב לא מצאו בביתו, נאמר לו כי הרב נסע ללומז'ה

עצומה בלבבות בני ישראל, עד שלוקחים בני ישראל מכל הבא בידם להביא למלאכת המשכן, ואף לא יציתו לקול ההכרזה שייפסקו להביא.

על כן צוה משה להכריז שעושי המלאכה אל יעשו עוד מלאכה, אז מיד פסקה ההתעוררות ושככה התשוקה העצומה בלבבות בני ישראל, וכך 'ויפלא העם מהביא'. (בית הננסת שבבעלזא)

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר (לו ז)

שאל הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א את הרה"ק בעל אנח לחיים מזלאטשוב זיע"א, מדוע הוא נוהג לתן סגלות לבאים להנשע אצלו ואינו מושיעם בתפלותיו, השיב לו הארח לחיים, הרי אמרו (ויק"ד י ה) 'תפלה עושה מחצה', לכן אני נותן סגלה, עבור החצי השני.

אמר לו הרבי מזידיטשוב, "אנו מתפללים יותר מהמתבקש עד שאנו נענים על הכל, ואין אנו צריכים לסגלות שישלימו את המבקש".

זהו 'והמלאכה', הרומז לתפלה כאמרם ז"ל (ספרי עקב ה) 'עבודה שבלב זו תפלה', 'היתה דים', פעלה את פעלתה בשלמות משום שהתפללו 'והותר', יותר מהמתבקש. (דברי ישראל)

ואת הקרשים צפה זהב ואת טבעתם עשה זהב בתים לבריחם ויצף את הבריחם זהב (לו ז)

לשבת פרשת פקודי, הגיע החסיד ר' חיים יונה פרוקל לשבת שבת בצל רבו, הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א, בעת קריאת התורה כבדוהו בעליה, ורבי יחזקאל שהיה הבעל קורא חתם את הקריאה בעליה שלו בפסוק 'ואת הקרשים צפה זהב' וגו' 'ויצף את הבריחם זהב'.

אותה תקופה התלבט ר' חיים יונה בנוגע לתחום המסחר בו כדאי לו להתעסק, עקר מטרת נסיעתו לשינאווא היתה כדי לשטח ספקותיו לפני הרבי, ולהנעץ בו במה עליו לעסק.

ענה הוא ראה בפסוק שהרבי חתם לו הוראה נחרצת לעסק במסחר בעצים, כי הבין שהרבי ברך אותו 'ואת הקרשים צפה זהב', כבר למחרת השבת רכז את עסקיו בסחר עצים, הוא ראה חיל בעסקיו, עד שהפך לבעל הון. (גליון צאנו שבט תשנ"ט)

הגם שהיה הראשון בין המתנינים, לא נכנס בראשונה כי רצה לראות אחרים המשוחרים עם הרב, ואז ראה דבר שתמיד הזכירו בהתלהבות, באו אנשים רבים כל אחד עם ספרו בידו, גמרא, רשב"א, או ריטב"א, וכל אחד הציג את קושיתו לפני הרב.

הרב לעמתם לא לקח מאיש את הספר כדי לראות באיזה ענין מדברים, רק ענה על אחר במהירות, כך שהשומעים את התרוץ עדין לא הבינו איך מתרץ הכל, כל שאל הלו בצד החדר והתעמק במחשבתו, להבין כיצד התישבה קושיתו.

פלא גדול היה בכך, שכן השואלים הכינו עצמם והתיגעו בהבנת הסוגיא, והרב לא הצריך ולו להגע, כדי לענות על שאלותיהם, גם זקני שאל את הרב שאלה, ואף הוא נענה על אחר. (סיח זקנים)

ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויפלא העם מהביא (לו ו)

בעת הנחת אבן הפנה לבניו בית הנקסט המפלא שבנה בעיר בעלזא, עמד הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א סמוך למקום הבניה ובידו קערה, במטרה לאסוף לתוכה את נדבות הצבור לטובת הבניה המתכננת.

הקהל נדחק בהמוניו להביא את נדבת לבם איש כמתנת ידו, ולאחר זמן ממשך ששהה הרבי במקום, עזב את המקום לשעה מועטת, כאשר חזר לאחר מכן ושאל את הגבאים שנשארו במקום כמה כסף נאסף בעת שלא היה נוכח, השיבו שלא נאסף מאומה.

ענה על כך הרבי ואמר, "כתוב 'מרבית העם להביא מדי העבדה למלאכה אשר צוה ד' לעשת אתה', ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה, לכאורה יש לדיק פאו בלשון 'אל יעשו עוד מלאכה', אטו בעשית המלאכה עסקינו, היה ראוי לומר אל יביאו עוד למלאכת הקדש".

אכן התוספות (שבת צו: ד"ה ומאי) כתבו בזה בשם הירושלמי מקור למלאכת הוצאה, דרחמנא קרייה מלאכה, אבל לפי פשוטו של מקרא צריך הדבר באור.

אלא ידע משה רבנו שכל זמן שעושי המלאכה עובדים במלאכת המשכן, הם מכניסים התעוררות דקדושה ותשוקה

שחשבה שהיא נותנת משלה, התגברה על יצרה ונתנה.

אבל הרבי המשיך ואמר, "אולם אני מתפלא שנעלמה מכם גמרא מפרשת (ב"מ מט.), 'גבאי צדקה לוקחין מן הנשים דבר מועט אבל לא דבר מרבה', שמא הבעל אינו מסכים".

עמדו הנוכחים ולא ידעו מה להשיב, לפתע הופיע על מפתן היכל הקדש בעלה של האשה, כשקבל רשות להכנס, הודיע הבעל כי אחר ששמע שאשתו נתנה סכום גדול הוא רוצה להוסיף סכום נוסף על המעות שהיא נתנה.

מיד הוסיף רבי יששכר דב כי עתה מישב גם הפסוק שבהמשך אותו ענין, 'ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב וגו' (להלן פסו' טו), ורש"י מפרש 'עם הנשים', כי באו האנשים לתן הסכמתם לנדבת נשותיהם, כדי שיהיה מתר לקבל מהן.

והרבי המשיך בשם אחד המפרשים, כי על הכתוב (להלן פסו' טו) 'וכל הנשים אשר נשא לבן אתנה בחכמה טו ואת העזים מפרש רש"י, 'היא היתה אמנות יתרה, שמעל גבי העזים טויון אותם'.

כי לכאורה הרי מעשי ידי האשה לבעלה, ומדוע לא באו האנשים גם אז לתן הסכמתם לנדבת מעשי ידי הנשים. אלא הדין הוא שכל מה שהותירה על מעשי ידיה, של האשה ולא של הבעל, ואז לא הצריך הבעל לתן הסכמתו, זה שמדגיש רש"י, 'היא היתה אמנות יתרה', הינו יתרה על מעשי ידיה, ואת זה יכלה האשה לתן ללא הסכמה. (ביתו נאוו חודט)

וימלא אתו רוח אלקים בחכמה ובתבונה (לה לא)

ספר לי רבי נפתלי לאנדא דומ"ץ חוסט, בשם אביו רבי בנימין זאב זצ"ל אב"ד לעגימיניהאי ששמע מאביו רבי שלום זצ"ל דומ"ץ וואלאווע, שפעם כשנסע אל הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א, עבר דרך העיר לבוב.

בשהותו בלבוב רצה להכנס אל אב"ד לבוב רבי יוסף שאול נתנון זצ"ל בעל שואל ומשיב, כדי לשוחח אתו בדברי תורה, והכין לעצמו קושיא באיזה סוגיא. כשהגיע לבית הרב, אמרו לו שהרב מקבל אנשים רק משעה אחת עד שתים בצהריים, והוא המתין לשעה המיעדת.

פרשת ויקהל

תמים תהיה

בשנת תקי"ט כאשר התקבל הגה"ק רבי אברהם אביש לכהן כרב ואב"ד בקהילת פרנקפורט דמיין המעטירה, שבימים ההם הייתה עיר ואם בישראל, עלה רבי אביש על בימת בית הכנסת המרכזי כדי לשאת את דרשתו הראשונה. רבי אביש פתח ואמר: מורי ורבותי, דעו כי שלוש קושיות עצומות יש לי, והרי אני פורט אותם בפניכם: קושיה אחת יש לי על עצמי, קושיה אחת יש לי על העיר פרנקפורט וקושיה אחת יש לי, כביכול, גם על הקב"ה בכבודו ובעצמו.

בני הקהילה שגדשו את בית הכנסת עמדו משתוממים מול הרב החדש, והטו אוזן קשבת לרבי אביש שפירט את שלשת הקושיות, דברים כהווייתם:

הקושיה הראשונה הרי אני שואל ומתפלא על עצמי: איך אנכי, היודע את ערכי האמיתי, מרהיב עוז בנפשי ומעז לעלות ולשבת על כסא הרבנות שעליו ישבו גדולי גאוני ארץ, כמו רבותינו השל"ה הקדוש, הסמיכת חכמים והפני ה'הושע'?! וכי אין אני יודע את מקומי ומכיר בכך שאיני ראוי לאיצטלה מיוחדת זו?!

הקושיה השנייה אותה אני מבקש להפנות לבני קהילת פרנקפורט: הלא ידועים אתם ומפורסמים כאנשים פקחים וחכמים, שמכם הטוב כברי דעת מהלך לפניכם, מה פשר הדבר שהחלטתם להטיל את אדרת הרבנות על שכמי בעוד שהיא כלל לא מתאימה לי?! היה עליכם לתור בארץ ולמצוא רב מתאים אשר יוציאכם ואשר יביאכם להנחותכם את הדרך?!

הקושיה השלישית היא על הקב"ה, כביכול: הלא מפתח של זיווגים ניתן בידו של הקב"ה, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה. כיצד אכן לא מצאו ממרומים מבין כל גדולי הדור את המתאים יותר ממני לכהן כרבה של העיר פרנקפורט ולהמשיך את שלשלת רבניה החשובים?!

המשיך רבי אביש ואמר כשבת שחוק קלה נסוכה על פניו הקורנות: שתי הקושיות הראשונות מתרצות זו את זו ויחד יש עמדי תשובה כהלכה לשניהם: אם אכן בני העיר פרנקפורט מסיבותיהם דעתם נוחה ומתרצה בכך שאנכי אהיה רב קהילתם, הרי שכבר אין זו חוצפה מצדי לעשות כרצונם ולעלות על כסא הרבנות. כיון שכך, מתרצת גם הקושיה

השלישית: אם גם בני פרנקפורט מסכימים לכך שעטרת הרבנות הולמת אותי, וגם אני מסכים להישמע לבקשתם ולכהן להם כרב, הרי שגם הקב"ה אומר לדבק טוב והוא מתרצה לכך שאהיה כאן לרב ('חסידיים מספרים' בשמו של הרה"ק האבני נזר מסוכאטשוב ז"ע"א).

משעלה רבי אביש על כסא הרבנות והיה יושב על גפי מרומי קרת, ברומה של עולם התורה וההלכה, הוא זכה בשני שולחנות, תורה וגדולה במקום אחד. קהילת פרנקפורט העשירה הקציבה עבורו סכום נאה ומכובד כמשכורת חודשית, ואף התקינה עבורו דירה מכובדת בה יהא ביתו נאוה קודש. מאומה לא היה חסר לרבי אביש ביושבו על התורה ועל העבודה בקהילת קודש זו.

אפס כי רבי אביש היה מבקש מפעם לפעם לסגף את עצמו, לבטש את גופו ולייסרו, ולשם כך היה רבי אביש יוצא מפעם לפעם למסע של גלות במקומות שאין מכירים אותו ואין יודעים מאיתו. במסעות גלות אלו לא היה רבי אביש לבוש בבגדי הרבנות המפוארים שהיה לבוש בפרנקפורט, כי אם במלבושים פחותים, בלויים וממורטטים. לראשו היה חובש כובע דל ופשוט, כמנהגם של המוני העם. על גופו כמין מעיל עבה ודהוי, שכמותו היו לובשים פועלי הדחק, ולרגליו מגפיים כבדים ומגושמים.

נראה היה רבי אביש כאחד העניים המובהקים, וכך אכן היה מתנהג. ברוב ככל הערים בהם התקיימה קהילה יהודית מבוססת, היו בני הקהילה דואגים לצרכי העניים ומתקינים עבורם 'הקדש' מיוחד בו היו יכולים לקבל מקום ללון, ואף בית תמחוי שסיפק ארוחות פשוטות ומשביעות לכל דיכפין. העניים הרבים שהיו מתרצצים בין הערים היו מוצאים מנוח לכף רגלם ב'הקדש' וסועדים את ליבם בבית התמחוי, כשבמשך שעות היום היו מחזרים על הפתחים ואוספים צדקה אצל נדיבי העם.

רבי אביש עצמו היה נוהג כמנהגם של כל העניים, אם כי בדבר אחד היה שונה מהם: אם את צרכיו המועטים באכילה ושינה היה רבי אביש מקבל בהקדש ובבית התמחוי, ככל העניים, הרי שהוא לא היה מחזר על הפתחים לאסוף כסף. את שעות היום היה רבי אביש עושה באחד מבתי הכנסת הפחות הומים של העיר, שם איש לא היה עוקב אחריו ומביט

על מעשיו. יכול היה לשקוד על תלמודו במשך שעות ארוכות ללא כל מפריע.

מפעם לפעם היו העניים שואלים את רבי אביש: מפני מה אין הוא יוצא יחד עימם לקבץ נדבות? אולם רבי אביש היה מתחמק מלענות להם על כך. מה גם שרבי אביש לא היה מצוי עמם במשך זמן רב, שכן עול העיר פרנקפורט היה מונח על שכמו. יכול היה להרשות לעצמו להעדר במשך שבוע או עשרה ימים, אך לא יותר מכך.

היה זה באחד הלילות כשרבי אביש הגיע ללון בבית ההקדש, במיטה המיוחדת לו. השעה כבר הייתה מאוחרת והעניים הרבים כבר ישנו את שנתם בטוב ובנעימים. הסבל הקשה של חייהם היה ניכר על פניהם, אך באותם שעות ספורות של שינה בה היו אוספים כוחות להמשך חייהם, היו הם נראים כרגועים יותר.

בשעת בוקר מוקדמת התעוררו כל לני ההקדש לקול צווחות רמות של אחד העניים. קטטות ומריבות בבית ההקדש היו מעשים שבכל יום. מרי הנפש היו מוצאים עילות וסיבות להתקוטט ולשפוך את מרירותם על כל הסובבים, אלא שהפעם היה זה שונה מכולם: גם השעה המוקדמת וגם סיבת הצעקות.

אותו עני שהעיר את באי ההקדש צעק מרה על הגניבה שהייתה מנת חלקו. הנה זה תקופה ארוכה שהוא מקבץ פרוטה לפרוטה כדי שיהא בידו לחתן את בתו היחידה. הוא השאיר אותה גלמודה בבית, בעודו יוצא לשוט על פני הארץ לאסוף עבורה כסף לנדוניה ולכל צרכי החתונה, בכדי שתוכל להקים בית בישראל.

את כל הכסף שאסף, שעלה לחשבון גדול, שמר העני בתוך נרתיק בד מיוחד אותו היה תולה על צווארו ולא עוזב אותו לרגע. כשהמטבעות היו מצלצלים על גופו ידע העני כי לא לשווא יגיעו ועמלו. עוד יבואו ימים טובים ועם הכסף שאסף הוא יוליך את בתו לחופה בשעה טובה ומוצלחת. באותו לילה ישן העני שינה עמוקה במיוחד, וכשהתעורר בבהלה - הרגיש כי דבר מה אינו כשורה אתו. תוך רגע דעתו הצטללה עליו והוא הבין: נרתיק הבד נעלם. באמצע שנתו העמוקה הגיע מאן דהוא וחתך בסכין את החבל בו נתלה הארנק, שלף את הארנק בשקט מוחלט והעלים אותו.

לא ידע העני כיצד לנתב את תסכולו העצום על אובדן חדשי העבודה הארוכים וחיפוש 'שעיר לעזאזל' כדי לכלות בו את כעסו

חלילה, רבי, אין אני חושד אתכם. אין אני בא אלא לבקש מחילה וסליחה ממעלתכם... רבי אביש החזיק את ידיו של העני ואמר לו: יישר כוחכם שאין אתם חושדים בי עוד, ובוודאי שאני מוחל וסולח לכם על הכל, ואי"ה בימים הקרובים שעדיין תהיו כאן בפרנקפורט אף אסייע בידכם לאסוף כספי צדקה כדי שתוכלו להוליך את בתכם לחופה, ועוד תזכו לראות ממנה דורות ישרים מבורכים.

את סיפור מופלא זה היה מספר הרה"ק החידושי הרי"ם מגור זיע"א, שכן דרכו בקודש הייתה שאם היה מדבר ממעלת מידת התמימות היה נוהג להזכיר את הגה"ק רבי אברהם אביש מפרנקפורט שהיה צדיק תמים באמת עד להפליא, והיה רגיל לספר את מעשה זה ממנו נראה עניין תמימותו המיוחדת.

על הפסוק (שמות לה י'): **וְכָל חָכֵם לֵב בָּכֶם יבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה',** פירש הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א: כאן הודיענו הכתוב כלל גדול שהחכמה הגדולה ביותר מכל החכמות היא שלא להיות חכם כגלל אלא להתנהג בתמימות ולעשות 'ככל אשר ציוה השם', בלי שום חכמה עצמית.

והגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק זצ"ל בספרו משך חכמה פירש שמפאת מידת התמימות, זכה בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה להתמלא בחכמה ובתבונה. וכך הוא שבאו דבריו על הפסוק (שם ל - לא): **'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קְרָא ה' בָּשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן אֹרִי בֶן חוֹר לְמֹטֶה יְהוּדָה. וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָכָה:** הענין דמסירות נפש צריך להיות שלא בחקירה והתחכמות יתירה, ויהודה מסר עצמו בים במסירות נפש, כמו דאיתא בתוספתא דסוטה, וכן חור מסר עצמו בעגל. דחקירה תעכב [ברצון פנימי] מלמסור נפשו על קדוש השם יתברך כעדות יעב"ץ החסיד. לכן אמר שבעבור זה שלא חקרו ולא נתחכמו יותר מדי, לכן 'וימלא אותו בחכמה ובדעת' וכו' והבן.

וכך דרש הרה"ק רבי אהרן הכהן רוזנפלד מפינסק קארלין זיע"א על הפסוק (שמות לו כט): **'הָיוּ תוֹאֲמִים מִלְמֹטָה וַיַּחְדּוּ יְהוּי תַּמִּים אֶל רֵאשׁוֹ,** שבזו באה ההבטחה לאדם, שאם יהיה 'תואמים מלמטה', שיתנהג במידת התמימות, יזכה שכמידה נגד מידה יתנהגו עימו כך גם מלמעלה, 'ויחדיו יהיו תמים אל ראשו' - שמן השמים גם כן יתנהגו עמו בתמימות.

העיר, שהזמין אותו לבוא יחד עימו אחר הסעודה אל בית המדרש הגדול של העיר, כיון שרב העיר עומד לשאת מדברותיו לפני הציבור. המארח הסביר לעני האורח כי מלבד שרב העיר הוא גאון עצום הנה הוא גם איש צדיק, פועל ישועות ומחולל מופתים, ואף מיטיב לדרוש במילי מעלייתא השווים לכל נפש. איש עניו ותמים הוא מאוד, ודבריו אותם הוא אומר כליל שבת הם מתאימים לכל השומעים וכולם מתענגים בשמיעתם.

העני, שהיה בו לחלוחית של תורה, החליט לנצל את ההזדמנות וללכת יחד עם מארחו לדרשה. ראשית, הוא חשב לעצמו, לא יזיק לי לשמוע מעט דברי תורה מפיו מפיק המרגליות של הרב. אך עוד יותר מכך, אם כוחו של הרב גדול, בישועות ובנחמות, שמא כדאי שאבקש ממנו ברכה עבורי ועבור משפחתי; אבקש ממנו כי אזכה בקרוב להוליך את בתי לחופה.

בית המדרש היה מלא מפה אל פה. גם התלמידי חכמים והאנשים התורניים שבקרב בני העיר, וגם בעלי הבתים היותר פשוטים, לא הרשו לעצמם שלא להשתתף בדרשתו של הרב. לאחר כמה דקות הושלך הס, ורב העיר, רבי אביש, עשה את דרכו בענווה ובשפלות אל עבר הבימה מעליה פתח בדרשה.

העני הסתכל אל עבר הרב הדורש ותחילה לא הבין את אשר הוא רואה. מתחילה הוא ידע כי הוא מכיר את הרב מהיכן שהוא, אלא שלא ידע מהיכן. לאחר מספר דקות הכתה בו ההבנה המצמררת: זה הוא העני שהיה יחד עימו בהקדש, זה הוא העני שהוא חשד אותו בגניבה, זה הוא העני שהוא הכה אותו על חשדו זה. הוא הביט ברב הדורש שוב ושוב, והגיע למסקנה המתבקשת: הוא זה שפגע ברב העיר הקדוש והנערץ ואף היכה אותו על לא עוול בכפו.

ההחלטה גמלה בליבו" ברגע שהרב יסיים את הדרשה וירד מהבימה, הוא יחלוץ את מנעליו ויגש לקבל מהרב 'נזיפה' ולבקש ממנו שיסלח וימחל לו על כל מה שעשה לו. כך אכן היה: הרב סיים את הדרשה והחל לעשות את דרכו אל מחוץ לבית המדרש, שם המתין לו העני חלוץ נעליים.

כשהעני ניגש אל רבי אביש מיד זיהה אותו הרב ונרתע לאחוריו בבהלה רבה, שכן בתמימותו הרבה חשב הרב כי העני עדיין עומד על שלו כי הוא זה שגנב ממנו את הארנק והוא מגיע גם כעת לבזותו ולהכותו על ארנקו הגנוב. הרב מיד ניגש אל העני והתחיל להתנצל בקול ולומר: האמן לי שלא גנבתי לך את הארנק! חלילה לי מלעשות איסור תורה שכזה. העני החל לבכות ולומר בבושה רבה:

העצום. העני הסתכל אנה ואנה ולא ידע את מי הוא יכול להאשים בגניבת הארנק. עד שלפתע נצצה בו ההבנה: העני הזה, ישן במיטה לידו, זה שאינו אוסף כספים בעצמו, הוא זה שכפי הנראה גנב את הארנק. לשם מה עליו לעבוד ולאסוף כסף, כשיכול הוא בשתי דקות לבזז את חילם של אחרים. בוודאי הוא זה הגנב!

באותו רגע החל העני לצעוק ולצווח על רבי אביש ולהאשים אותו בגניבת הארנק. תחילה לא הבין רבי אביש מה חפצו של העני ממנו, עד שהעני אמר לו במפורש: אתה הוא זה שישנת במיטה לידי וגנבת ממני את הארנק; עקבת אחרי בימים האחרונים כדי לראות היכן אני מטמין את כספי, והלילה ניצלת את ההזדמנות ושלפת את נרתיק הכסף.

כשרבי אביש ניסה להתנצל ולומר כי חס וחלילה ולא יעלה על הדעת שהוא יעשה כדבר הרע הזה, הוציא העני את ה'ראיה' לטענתו: הלוא עני אתה ככל העניים, אלא שאתה הוא העני היחיד שאינו מקבץ כספי צדקה. אין זאת אלא לפי שנוח לך שאחרים יעבדו במקומך, הם אלה שיאספו את הכסף, ואתה תבוא ותגנוב מהם.

בשפה רכה ביקש רבי אביש לפייס את העני הכועס והזועם ולהסיר מעליו את החשד, אולם דבריו של רבי אביש לא זו בלבד שלא הועילו כלום אלא שגם ליבו את האש עוד יותר. העני לא יכול היה לשלוט בעצמו והחל להכות את רבי אביש במכות נאמנות. עם מקל ההליכה שלו חבט העני ברבי אביש והכה אותו ללא רחם.

כששאר העניים שהתגודדו מסביבם ראו כי חשדו של העני ברבי אביש הגיע לפסים אלימים ולמכות של ממש, הם החליטו להתערב. כמה מהם נעמדו כחומה חוצצת בין העני לבין רבי אביש ואמרו לו כי כל עוד שלא יביא הוכחות ברורות לאשמתו של רבי אביש, אין לו רשות להכותו. חשדות בעלמא אינם מצדיקים הכאה אלימה שכזאת.

מחוסר ברירה נאלץ העני המתוסכל לעזוב את רבי אביש, ואילו רבי אביש מצידו החליט כי מהראוי שיסיים את גלותו זו ויחזור לעירו פרנקפורט. בשקט אסף רבי אביש את מטלטליו המעטים ויצא מההקדש.

לא חלף זמן רב עד שהעני דגן לא האמין למראה עיניו---

היה זה כעבור מספר חדשים והעני שהיה רגיל להסתובב ממדינה למדינה ומעיר לעיר הגיע לפרנקפורט. בשבת קודש הוזמן העני לאכול על שולחנו של אחד מגדיבי

מלוך יקרוך ויהושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵיָא חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאֻרֵי־תָא
יְסוּד חֻדְשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

הפצת מעיינותיו חוצה מזכה את האדם עצמו

בליבו, שלא יחזיק זאת לעצמו לבדו, אלא יקיים בעצמו הכתוב ולהורות את בני ישראל וילמד את בני ישראל מחכמתו, ויפיץ מעיינותיו חוצה ויביא תועלת לכלל ישראל. ואל יחשוב שבזמן שמשקיע בהשפעה לבניו ותלמידיו מפסיד זמן יקר שבו יכול היה להוסיף חכמה בליבו, שכך אמרו והבטיחו לנו חז"ל שכאשר משפיע לאחרים זוכה שתתרבה החכמה בתוכי ליבו כמעייין המתגבר, שאמרו (אבות פ"ד מ"ה) הלומד על מנת ללמד מספיקים בידו ללמוד ללמד לשמור ולעשות.

שמיני (ויקרא י יא) 'ולהורות את בני ישראל' שהוא ציווי לכהנים שילמדו הכהנים את בני ישראל, ולרמוז באדם אשר נתן ה' חכמה בינה ודעת בליבו כמאמר הכתוב ולהורות נתן

וְלְהוֹרֹת נָתַן בְּלִבּוֹ הוּא וְאֶלְיָאֵב בֶּן אַחִיסָמֶךְ לְמִטָּה דָן (לה לד). מצינו במסורה שתי פעמים שנכתב בתורה התיבה 'ולהורות', פעם ראשונה כאן 'ולהורות נתן בליבו', והשניה בפרשת

מִילְתָּא דְפַלְיָאָה

בזכות האחדות פועלים עת רצון לישועה וגאולה

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' (לה א).

דרש הרה"ק רבי שלום מבעלזא ע"ה במה שאומרים האשכנזים לאחר קריאת התורה בשני וחמישי 'אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה וכו' המקום ירחם עליהם' וכו', ולכאורה היה מן הראוי שיאמר בתחילתו 'יהי רצון מלפני אבינו שבשמים כמו כל אותם הבקשות שקודמים לו' יהי רצון מלפני אבינו שבשמים לכונן את בית חיינו' וכן על זה הדרך. אלא אומר הרה"ק רבי שלום ע"ה כי כשבני ישראל מתאחדים להתפלל על צרת אחיהם, נעשה עת רצון וממילא בזה שאומרים 'אחינו כל בית ישראל' הרי זה כאומרים 'יהי רצון'.

כשמתעורר עת רצון בוודאי מתגדל הכח להחיש ישועה וגאולה לכלל ישראל בכוח האחדות, כמו שאמר הרה"ק רבי ישראל מרוזין ע"ה על הכתוב (בראשית מט א) 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', שבכוח התאספות והתאגדות בני ישראל כאיש אחד נזכה לגאולה העתידה באחרית הימים.

מחילת עוונות והשפעות טובות בזכות האחדות

ובשעה שכלל ישראל מאוחדים כאיש אחד עוונותיהם נמחלים, כמו שפירש הרה"ק בעל אור לשמים ע"ה (ריש ויגש) לשון הכתוב (תהלים מח ו-1) 'כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו', 'המלכים' הם בני ישראל, וזהו 'כי הנה המלכים נועדו' כאשר בני ישראל נועדים יחד, אזי 'עברו יחדיו' הקב"ה מעביר כל עוונותיהם, 'המה ראו כן תמהו' כי עתידים כל באי עולם לתמוה על כך, איך שמעביר ה' על כל פשעיהם, ולא זו בלבד אלא שהוא מוסיף להשפיע עליהם רוב טובה.

כן יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנשכיל להתאחד כולנו כל איש מישראל כאיש אחד בלב אחד, וכך נזכה לישועה והצלחה בכל העניינים שבגשמיות וברוחניות, כפי שראינו זה עתה כי כמעט ואין דבר שלא ניתן להשיג באמצעות האחדות.

ואף אנו נאמר, שלכל הדורות ניתן להילמד, שכאשר מתאספים עשרה מישראל אף אם הם גרועים ופחותים מתעורר כח קדושה נשגבה עליהם, וכמו שאמר בעל התניא ע"ה באגרת הקודש (פכ"ג) בשם רבותיו וזה"ה, שאפילו מלאך אינו מסוגל לעמוד במחיצת עשרה מישראל לרוב הקדושה השורה עליהם, ואף אם אינם מדברים בדברי תורה תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול, עד שיהיה בטל ממציאיתו לגמרי.

המלמד לאחרים זוכה לטהרה המביאתו לידיעת ה'

כדבר הזה אומר בעל תולדות אדם ע"ה (בא ד"ה א"י ולמען) על הפסוק (לעיל י ב) 'ולמען תספר באזני בנך וכן בנך' ומסיים 'ידיעתם כי אני ה'', שעל ידי חינוך ולימוד הבנים גם האבות בעצמם יתעלו מעלה מעלה בידיעת ה'. כי ענין הידיעה רומז למידת הטהרה, וכפי חינוך הבנים לעבודת ה' - וכן התלמידים הנקראים בנים בכללם, זוכים לתוספת טהרה המקרבת את האדם לידיעת ה'.

ההשפעה לאחרים - סגולה לאריכות ימים

רמז נוסף למדים אנו בדברי המסורה, כי פעמיים כתוב בתורה 'ולמען', 'ולמען תספר באזני בנך וכן בנך וגו' וידעתם כי אני ה'', וכן 'ולמען תאריכו ימים על האדמה' (דברים יא ט), וללמד הוא, שכפי מה שעמלים לספר נפלאות לצאצאים ולחנכם כראוי, כך זוכים לאריכות ימים ושנים.

ואפשר עוד להוסיף על פי דברי החתם סופר ע"ה בתורת משה (כי תבוא ד"ה והותירך) שלכל אדם יש שליחות קצובה בעבודת ה', וכיון שהשלים שליחותו הרי הוא ראוי להסתלק מן העולם, אמנם אם הוא מחנך בנים ותלמידים לעבודת ה' אזי הוא זוכה לתוספת ימים ושנים כדי להוסיף וללמד, וזהו שכתוב (דברים ל ט) 'והותירך ה' אלהיך וגו' בפרי בטנך', שבזכות הבנים והתלמידים שבכלל בנים, יזכה לתוספת ימים ושנות חיים.

התאספות בני ישראל משפיעה זריזות בעבודת ה' בכח משה רבינו ע"ה

בדרך רמז: 'בקרובי אקדש' מטעם 'ועל פני כל העם אכבד', שגובר כח כללות פשוטי בני ישראל מכח היחידים הקרובים אליו.

עבודת הציבור מעוררת השפעת הקב"ה עצמו ולא כעבודת היחיד שבאמצעות מלאך

ניתן לבאר זאת על פי מה שכתוב בספרן של צדיקים כי עבודת ה' בציבור מעוררת השפעה מאת הקב"ה בעצמו לא על ידי אמצעי, ועל ידי זה זוכים לברכה שלימה הן בהשפעת הטוב והן בשמירה מכל רע, כמו שכתוב בעבודת הציבור (לעיל כג כה) 'ועבדתם את ה' אלקיכם' בלשון רבים, ויהיה שכרם כל אחד גם 'וברך את לחמך ואת מימין' שהיא השפעת טובה וברכה, וגם 'והסירותי מחלה מקרבך' שהיא ההצלה מן הרע. אבל עבודת ה' של יחידים אינה מעוררת אלא השפעה על ידי מלאך טוב, וכפי שאכן נרמז בכתוב (שם פסוק כ) 'הנני שולח מלאך', וכתוב (שם פסוק כב) 'אם שמוע תשמע בקולו' לשון יחיד, וזאת כי כוח המלאך מוגבל ואין בו שלימות, על דרך שאמרו חז"ל (ב"ר נ ב) שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות. לפיכך אין בכוחו כי אם להצילם מרעה אבל לא להשפיע טובה וברכה, וכמו שכתוב (לעיל כג כ-כב) 'הנני שולח מלאך וגו', אם שמוע תשמע בקולו וגו' ואיבתי את אויביך וצרתי את צורריך', כי רק זה בכוחו של המלאך להלחם באויביהם ובצורריהם, אך לא להשפיע להם טובה וברכה.

כן מצינו אצל משה רבינו ע"ה שידע את ההבדל בין השפעה באמצעות מלאך לבין השפעה מאיתו יתברך, ולכן ביקש שתהיה הנהגת בני ישראל מאת ה' דווקא, וגם כשנאמר לו (לעיל לג ב) 'ושלחתי מלאך לפניך', סירב משה ואמר שאינו חפץ בכך, וביקש רק את קרבתו וליווי של בורא עולם, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים עג כח) 'ואני קרבת אלהים לי טוב', כי רק אם תהיה ההשפעה מאיתו יתברך בלי שום אמצעי אזי יזכו לשלימות הן בשפע טובה והן בשמירה מרע.

וזהו הרמז שאסיפתן של ישראל באחדות מטהרת כמו מקוה. וזהו גם מה שכתב בפרשתנו (ד"ה א"י ויקהל ה-א) שתיבת 'ויקהל' בגימטריא 'מקוה', כי התקהלות בני ישראל כאיש אחד בלב אחד מטהרת כמו מקוה טהרה.

מעשה ידוע מסופר על הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב ע"ה, שפעם אחת בשעת סעודת שבת רקד עם חסידיו בשמחת השבת, ובעת הריקוד כופף עצמו בתוך העיגול כטובל עצמו, באמרו טבלתי עתה במקוה של ה' יתברך, כי הלא נאמר 'מקוה ישראל ה', כביכול בני ישראל הם המקוה של ה' יתברך, ובכח אחדות ואסיפת ישראל יחדיו זוכים לטהרה.

וכעין זה ידוע מנהג חסידים וצדיקים לטבול במקוה טהרה קודם התפילה, כמו שאמר הרה"ק רבי רפאל מבערשיד ע"ה בשם רבו הרה"ק רבי פנחס מקוריץ ע"ה, שהמקוה היא ההכנה והשמירה בבחינת מלבוש לתפילה, כי כל מצוה צריכה מלבוש גשמי והמקוה היא הלבוש לשלמות התפילה, ומעשה אירע בהרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל ע"ה שלמרות הקפדתו לטבול במקוה קודם התפילה, אירע פעם שלא עלתה בידו למצוא מקוה טהרה, ולבסוף אמר כי ילך לטבול בתוך קהל ועדה מישראל בבית הכנסת, כי כאשר נאספים יחדיו עשרה מישראל זוכים לקדושה וטהרה.

מעלת עבודת הציבור על עבודת הצדיקים

כשמתאחדים בני ישראל לעבוד את ה' כאיש אחד, עבודתם חשובה ורצויה במרום יותר מעבודתם של יחידים, כמו שאמרו חז"ל (תו"כ כו ח) 'אין דומה המרובים העושים את התורה למעוטים העושים את התורה'. ואפילו אם עבודת היחידים היא במדרגה נעלה ומרוממת מעבודת הציבור, מכל מקום חשיבות יתירה נודעת לעבודת הציבור, כדברי השפת אמת ע"ה (שמיני תרמ"ח ד"ה בענין) על הנאמר (ויקרא י ג) 'בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד', וביאר

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם (לה א). יש לומר בדרך רמז, 'ויקהל' עולה גימטריא ראשי תיבות של 'היום ק'צר ו'המלאכה מ'רובה', ויתכן שבא לרמז כי כאשר משה רבינו ע"ה הקהיל את ישראל, הכניס בהם את הכח שע"י התאספות עם הקדוש יושפע להם זריזות בעבודת ה' בבחינת 'היום קצר והמלאכה מרובה'. וראשי התיבות 'היום ק'צר ו'המלאכה מ'רובה' הם 'מקוה' לרמזו שתלויים הם זה בזה, התאספות ישראל מביאה לזריזות והזריזות מביאה לטהרה.

והכל בכוחו של משה רבינו ע"ה כאמרו 'ויקהל משה', ואתפשטותיה דמשה בכל דרא (תקו"ז תקון ס"ט קיב.), שבכל דור ודור העמיד לנו הקב"ה ברחמיו רועים נאמנים להנהיג את הדור והם המביאים זריזות וטהרה בכל בני ישראל. אך לשם כך יש להתבטל בפניהם כי זהו סוד כוחו של המחובר לטהור שעולה לו טהרה רק אם מתבטל הוא לטהור.

התאספות יהודים מטהרת כמקוה

התאספות בני ישראל למען חיזוק התורה הנאה היא להם והנאה לעולם, וכפי התאספות כל יחיד עם הציבור כך זוכה לרוח טהרה ממרום, כמו שאמרו (שבת קד.) הבא להיטהר מסייעין בידו, ומהי משמעות הבא להיטהר - מהיכן בא. אלא שיוצא ממקומו שלא להיות מיוחד בפני עצמו, אלא 'בא להיטהר' להשתתף עם הציבור ולהיטהר בתוכם, מסייעים בידו מן השמים לבוא אל הטהרה.

ועצם אסיפתם של ישראל גדולה היא עד למאוד ומטהרת היא כמקוה, ויכולה היא לטהר את האדם כמו טבילה במקוה, וכן כתב באהבת שלום (כי תשא ד"ה ויעמוד משה) לפרש את הפסוק (ירמיה יד ח) 'מקוה ישראל ה' מושיעו בעת צרה'. כי יש שני פירושים לתיבת 'מקוה', האחד, לשון אסיפה כמו 'קוון המים מתחת השמים אל מקום אחד' (בראשית א ט), והשני לשון טהרה כטבילה המטהרת,

שבת שלום - שיש בהם שלום בין הגוף לנשמה

אינו מרגיש מאומה, ובושה הנשמה לשמוח בתענוגים שקיבלה מאת אביה המלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, דהיינו הנשמה היתירה שהיא לה כאיגרת שלומים מאביה הבורא ברוך הוא, מחמת הגוף שהוא כבן כפר חסר דעה, לכך צייתה התורה לענג הגוף בשבת וביום טוב, וכשהגוף שמח בשמחת הגוף אז יש פנאי לנשמה לשמוח בשמחת דביקותה במלך הקדוש ברוך הוא.

רצון המלך שישמחו עמו בני העיר

והרי זה בבחינת מלכותא דרקייעא כעין מלכותא דארעא, וכמו מלך בשר ודם בעת שמחתו רצונו שישמחו עמו כל בני היכלו וכל המקורבים אליו והסרים למשמעתו, שיתענגו בתענוגים ויתעדנו בתפנוקי מעדנים ושתות יינות מבושמים, להיות ששים ושמחים ברוב חדוה ונחת ביום שמחתו. וכבוד גדול הוא למלך שישתתפו הכל ביום שמחת לבו. כך הוא ממש ויותר מזה בכפל כפלים לאין קץ ביום השבת, יום שמחה וחדוה ותענוג גדול לפני צור ישראל ברוך הוא, ואור שמחת השבת המאיר בזיו הדרו בכל העולמות הקדושים, וכמה וכמה גודל התענוג ונחת רוח שעולה לפני מי שאמר והיה העולם, כשאנו שמחים ביום שמחתו ומתעדנים בתפנוקי מעדנים בכל שלש פעמים, כל אחד ואחד במה שהוא מתענג לפי ערכו ומדרגתו בין בגופו ובין בנשמתו.

נמצא אפוא שביום שבת קודש גם התענוג הגשמי הוא מצוה, וסעודות השבת הם בבחינת 'אז תתענג על ה' שגם ה'לכם' - ענייני הגוף יהיו אף הם קודש, ומתוך אכילה ושתיה של מצוה באים לזמר זמירות שירות ותשבחות למלך קל חי וקיים, וגם הגוף וגם הנשמה מקבלים את מבוקשם ויש שמחה ושלום ביניהם. וזהו שאמרה תורתנו הקדושה **וביום השביעי יהיה לכם קודש**, וביאר הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה שהוא על דרך חציו לה' וחציו לכם, שבשבת ה'לכם' הוא גם כן 'לה', וזה יהיה לכם קודש, ה'לכם' יהיה גם כן 'קודש', וקל להבין.

הקדוש (קרח קעו): שהשבת נקראת שלום, וכן נוהגים לומר 'שבת שלום', וביאור השייכות שלום לשבת, כי האדם מורכב משני כוחות מנוגדים, הגוף הגשמי והנשמה הרוחנית, והם נלחמים זה בזה מיום הוולדו ועד יום פטירתו מן העולם, כי הנשמה לא תחפוץ בשום אכילה ושתיה או בשום תענוג מהבלי העולם הזה, רק בדברים רוחניים כתלמוד תורה ומצוות ומעשים טובים, וסיגופים ותעניות בכדי לנקות אותה מחלאת החטאים והעוונות, מה שאין כן הגוף ממש להיפך, והוא להוט אחר המאכלות והמשתאות והתענוגים. ולכן בכל ימות החול המה מתקוטטים זה עם זה, ובימים שיש בהם אכילה ושתיה אזי הגוף מתענג והנשמה מצטערת, ובימי תענית אזי הנשמה מתענגת והגוף מצטער.

עונג שבת לגוף מסייע לנשמה לשמוח

ויש להוסיף עוד על פי המבואר **בתולדות יעקב יוסף** (כי תבוא) בטעם משתה ושמחה בשבת וביום טוב, מלבד סוד הדבר המבואר לבאים בסוד ה' תיקון שלש סעודות של שבת, על דרך הדברים ששמע ממורו ורבו הבעל **שם טוב ע"ה**, משל לבן מלך שנשתלח למרחקים לכפר אחד, שם היה שרוי במחיצת אנשים פחותי ערך וקטני דעה. לימים קיבל הבן מכתב מאביו המלך ושמח בו מאד עד שביקש לרקוד, אך התבייש מבני הכפר שלא יהיו מסוגלים להבין את שמחתו וילעיגו עליו באומרם מה יום מיומיים ולשמחה מה זו עושה. מה עשה בן המלך, קרא לבני הכפר, וקנה להם יין ושאר מיני משקאות המשכרים והיטיבו בהם את לבם כל כך עד שהתחילו לרקוד. הם רקדו משמחת היין, וכך הוא מצא עת לשמוח מאוד בשמחת המכתב שקיבל מאביו.

הנמשל הוא, שהנשמה מרגישה את נועם זיוה של שבת קודש בעוד שהגוף

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַיהוָה כֹּל הַעֲשֶׂה בּו מְלָאכָה יוֹמָת (לה) ידוע ומפורסם מה שאומרים בשם **הגאון מווילנא ע"ה** שבכל מצוות התורה אדם מקיים את המצוה באחד מאבריו, כדוגמת מצות תפילין שמניחים ביד ובראש וכדומה, מלבד שתי מצוות שהאדם מקיים אותם בכל אברי גופו, והם מצות סוכה ומצות יישוב ארץ ישראל, שנכנסים לתוכם בשלימות הגוף, ואף הסמיך רמז נאה לכך בפסוק (תהלים עו ג) 'ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון', ויהי בשלם' אלו הן המצוות שאדם מקיים בגוף שלם, 'סוכו' רמז למצות ישיבה בסוכה, 'ומעונתו בציון' מצות יישוב ארץ ישראל.

כדבר זה דרש הרה"ק רבי שמחה בונם **מפרשיסחא ע"ה**, הוסיף רבי שלמה לייב **מלענטשנא ע"ה** שהשבת במעלה גדולה עוד יותר ממצוות סוכה ויישוב ארץ ישראל, שאין צריך לעשות שום דבר ופעולה ואף תנועה קלה בכדי להיכנס אליה, רק בהגיע זמן השבת הרי הוא כבר בתוך המצוה ממילא, ויותר מכך, כי מארץ ישראל ומסוכה יכול לצאת באיזה זמן שירצה, מה שאין כן במצות שבת אי אפשר לצאת מן המצוה במשך כל היום אפילו לרגע, וכל רמ"ח איברים ושס"ה גידים מתקדשים שהרי כולם מחוייבים בשמירת שבת, ומוקפים כולם במצות וקדושת השבת.

'שבת שלום' שלום בין הנשמה והגוף

יתכן לבאר בתוספת ביאור, מה עניין יש בכך שבמצוה זו נכנסים עם כל המלבושים, דהנה מובא בשם **האריז"ל** שבליל שבת כשיכנס אדם לביתו יאמר בקול רם ובשמחה יתירה 'שבת שלום', כחתן המקבל את הכלה בשמחה גדולה ובסבר פנים יפות. ואם אין מנהגו כן מכל מקום הרי יאמר 'שלום עליכם מלאכי השרת, מלאכי השלום מלאכי עליון' שתיקנו המקובלים לאמרו (כמובא בתיקוני שבת).

ובאמת כבר מצינו בדברי הזהור

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנצל ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים
ניצוב ועימוד: שוקי קנר

